Lietuvos nacionalinė
M.Mažvydo biblioteka

Vytautas Meškauskas
4222 Euclid Str.
E.Chicago, Ind.

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio. 44103. Telephone: 431-6344

XLIX Birželis — June 15, 1964 Nr. 69

ILIUSTRUOTAS TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

SLAPTOS JĖGOS POLITIKOJE

SĄMYŠIS, KILĘS DĖL GOLDWATERIO TVIRTO ŽENGIMO Į NOMINACIJĄ, SUKELĖ SUSIDOMĖJIMO IR TOMIS SLAPTOMIS JĖGOMIS, KURIOS KAI KADA DAUG NELEMIA POLITIKOJE. — RESPUBLIKONŲ "KINGSMAKERIAI" IR RYTŲ "ESTABLISHMENT'AS".

Vytautas Meškauskas

Paskutiniųjų dienų laikraščių skaitytojai turėjo ne vieną kartą kiek sumišę kratyti galvas. Vieną dieną Eisenhoweris kalba prieš Goldwaterį, kitą dieną -- už. Nixonas, kuris iki pat paskutiniųjų dienų buvo palankus Goldwateriui, greičiausiai todėl, kad tikėjosi jo paramos, jei Goldwateriui pačiam nepasisektų gauti nominacijos, staiga pradėjo raginti Michigano gubernatorių Romney vadovauti sąjūdžiui sustabdyti Goldwaterį. Tas gi būdamas pamaldus mormonas, niekados sekmadieniais neužsiimdavo politika, bet šį kartą jis prasilenkė su savo papročiais ir sekmadienį pareiškė, kad darysiąs viską, ką tik galėsiąs, kad Goldwateris negautų nominacijos, jei tojo pažiūros nesutiktų su partijos tradiciniais principais. Tas "jei", žinoma, tokio pareiškimo kovingumą gerokai sumažina...

Dėl tokios laikysenos labai susijaudinęs New York Times, praeitą antradienį prikaišiojo Eisenhoweriui, Nixonui ir kitiems respublikonų vadams jų neryžtingumą kovoje su Goldwateriu. Girdi, jei senatorius Goldwateris gaus nominaciją, už savo pasisekimą jis turėtų būti dėkingas grupei tylių vyrų, kurie atsisakė pareikšti apie jį savo nuomonę. Jie žiną, kad Goldwateris pralaimės pats ir kartu su juo pralaimės respublikonų senatoriai, kongresmanai ir kiti renkami pareigūnai, tačiau nedrįstą jo sustabdyti. Už tat, jietie "The Silent Men" -- yra atsakingi už tai, ką Goldwateris padarys jų partijai ir galimas daiktas -- visai tautai.

Jei Goldwateris vistiek pralaimės -- kam gi verkti? Kad jo pralaimėjimas kartu nusineš ir kitų respublikonų postus ir JAV faktinai pavers vienos partijos kraštu? Ar dėl to, kad Goldwaterio pasisekimas privers ir prezidentą Johnsoną bei kitus demokratus kalbėti daug "dešiniau" negu iki šiol? O gal dar yra kokia "slapta jėga", kuri pasiskaičiusi New York Times, dar galėtų Goldwaterį sulaikyti?

Kaip žinia, komunistų propaganda teigia, kad JAV faktinai valdo Wallstreet'as, atseit kažkokie anomiminiai piniguočiai. Tai, be abejo, grubus prasilenkimas su tiesa, tačiau iš kitos pusės, pinigai ir tie, kurie juos tvarko, visados vaidina tam tikrą vaidmenį kapitalistinio krašto politikoje. Imkime, pavyzdžiui, kad ir pirminius rinkimus. Nors jų tikslas yra leisti 'liaudžiai' pasisakyti dėl partijos kandidatų, tačiau likimo ironija nori, kad kova dėl nominacijos per pirminius rinkimus reikalauja tiek daug laiko ir pinigų, kad tik labai turtingi žmonės gali leisti tokią prabangą. Ne veltui iš tokių rinkimų nugalėtojais išėjo milijonieriai kaip J. F. Kennedy, dabar Goldwateris ir jam priešintis galėjo tik toks turtuolis kaip Rockefelleris. Priešrinkiminės ir rinkiminės propagandos brangumas duoda progos daug ką nulemti ir tiems, kurie ją paremia.

Laikraščiuose karts nuo karto yra minimas paslaptingas rytų pakraščių 'establishment', kurį sudaro New Yorko turtuoliai ir kuris faktinai nulemia respublikonų, o dažnai veikia ir demokratų partijos politiką. Taip, pavyzdžiui, kai prezidentui Kennedy reikėjo išpirkti belaisvius iš Fidel Castro, jis kreipėsi į tą 'establishment' ir toks Lucius D. Clay telefonu surinko reikalingas milijonines sumas. Per dabartines varžybas dėl respublikonų nominacijos tas 'establishment', kuris faktinai nesudaro jokios organizacijos, bet reikalui esant per asmeninius ryšius gali sukelti dideles pinigų sumas, pasirodė esąs labai neveiklus.

Time magazinas rašė, kad tie turtuoliai, kurie kartais yra pravardžiuojami "kingsmaker's" nelabai domėjosi respublikonų varžybom dėl to, kad jų nuomone John Kennedy ir Lyndon Johnsonas faktinai yra nenugalimi, o kas liečia Johnsono politiką - ji jiems patinkanti. Be to, tie "kingsmakeriai" iki šiol į Barry Goldwaterį nežiūrėjo labai rimtai. O svarbiausiai, jie patys

(Nukelta į 2 psl.)

Brazilai remia mūsų pasiuntinybės atidarymą

**JURGIS ŠATORIUS,
Dirvos spec. korespondentas
Brazilijoje**

Sao Paulo didmiestyje, kur yra susitelkusi lietuviškos išeivijos širdis, lietuviai labai aktyviai kovoja už Lietuvos atstovybės diplomatinio statuso grąžinimą. Šios kovos vėliavą sukštai iškėlęs neša Vila Zelinos klebonas, pralotas Pijus Ragažinskas. Jo pastangų dėka į šią kovos talką yra aktyviai įsijungę ir Sao Paulo miesto universiteto studentai, kurie padeda lietuviams rinkti mieste parašus, kad būtų atstatyta mūsų atstovybės diplomatiné veikla Rio de Janeiro mieste. Brazilus studentus ir lietuvius išeivius jungia vienas didžiulis tikslas: rusiškojo bolševizmo sunaikinimas visuose frontuose!

Lietuvos pasiuntinybės veiklai atstatyti, Sao Paulo ir Rio de Janeiro miestuose yra renkami lietuviams prijaučiančių asmenų parašai, kurie tuo turi progą prisidėti prie kovos su komunizmo nugalėjimu. Visa Brazilijos visuomenė buvo savo spaudos ir per radiją paskatinta, kad aktyviai prisidėtų prie lietuvių akcijos.

Sao Paulyje išeinąs laikraštis "Estado do Sao Paulo" savo gegužės 25 d. laidoje atspausdino manifestą-kreipimąsi į Brazilijos visuomenę, prašydamas pasirašyti po lietuvių platinamais sąrašais, kurie bus įteikti užsienio reikalų ministerijai, kad būtų atstatyta Lietuvos diplomatiné misija Rio de Janeiro mieste.

"Gazeta Esportiva", plačiausiai Brazilijoje skaitomas dienraštis, savo V.28 laidoje įsidėjo visų manifestą pasirašiusių lietuvių veikėjų nuotrauką ir kiek sutrumpintą manifestą. Laikraštis ragino visus savo skaitytojus prisidėti prie lietuvių pastangų.

Taip pat Sao Paulyje išeinąs dienraštis "Diaro de Sao Paulo" savo V.29 laidoje įdėjo kiek sutrumpintą atsišaukimą ir išvardina visas lietuvių organizacijas ir asmenis, kurie pasirašė po šiuo kreipimosi. Skaitytojai buvo raginami pasirašyti po sąrašais.

Nuo virš išvardintų dienraščių taip pat neatsiliko ir plačiai skaitomas dienraštis "A Gazeta". "Lietuviai prašo atstatyti diplomatinius santykius su Brazilija" -- toks yra užvardinimas po dalyvių nuotrauka.

Taip pat ir Rio de Janeiro dienraštis "O Jornal" savo gegužės 29 d. numeryje įdėjo visą manifesto-atsišaukimo tekstą su puikiu komentaru, kad Brazilijos dabartiné vyriausybé atstatytų lietuviams padarytą skriaudą ir suteiktų pilną diplomatinį statusą Lietuvos atstovybei.

Anglų kalba išeinąs dienraštis "Brazil Herald" savo V. 31 d. laidoje paminėjo, kad "Brazilijoje gyveną lietuviai prašo Brazilijos vyriausybę atidaryti laisvų lietuvių atstovybę ir konsulatus Brazilijoje. Lietuviai nėra ir nenori būti Sovietų Sąjungos piliečiai" -- rašė dienraštis.

Parašų rinkimas, kurių tikimasi surinkti virš 20,000, bus baigtas birželio 15 d. Kai tik šis darbas bus atliktas, prašymas su parašais bus įteiktas Brazilijos užs. reik. ministerijai. Visi lietuviai nuoširdžiai tikisi, kad Brazilijos dabartiné tautiné vyriausybé supras lietuvių tautos kančios kelią ir Brazilijos lojalių lietuvių pastangas apvainikuos vertu laimėjimu.

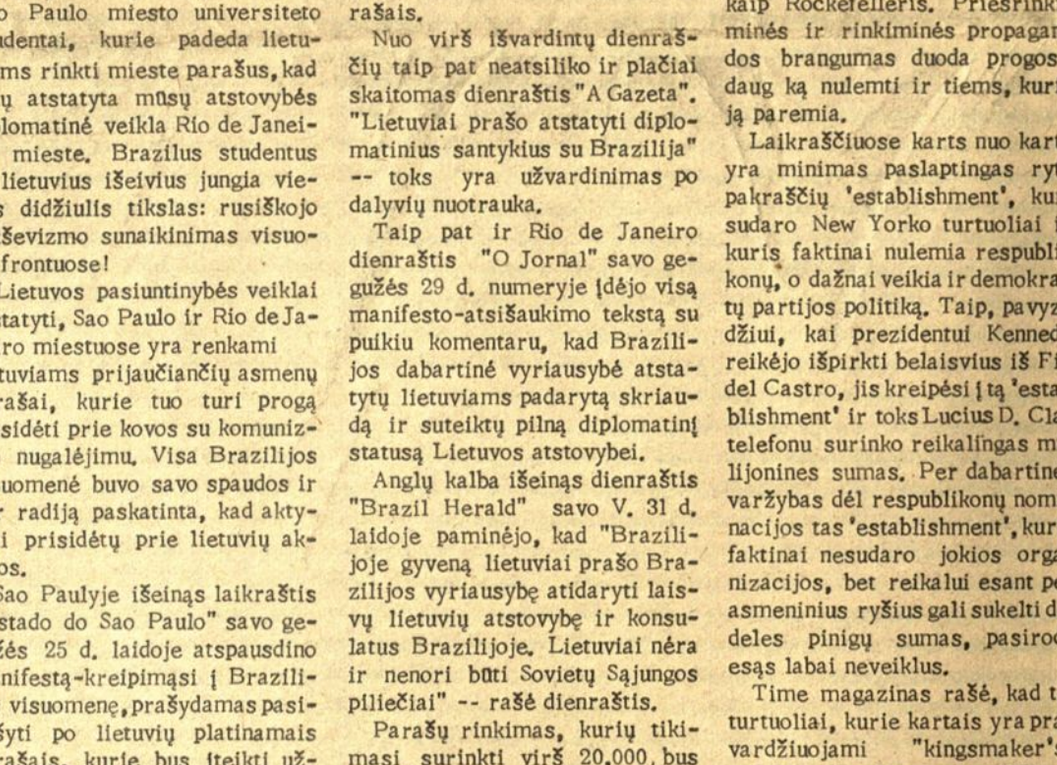

Prisimenant Baisųjį Birželį...

Naujienų vyr. redaktorius dr. P. Grigaitis, senosios kartos veikėjas, tarp naujųjų visuomenininkų, kurių né vienas neturi pusės jo amžiaus. Iš kairės: inž. V. Adamkavičius, per LB rinkimus gavęs daugiausiai balsų, Dirvos redakcinės kolegijos narys R. Mieželis, kurio gerai paruoštas suvažiavime pranešimas kėlė pasigerėjimą, dr. P. Grigaitis, Mūsų Vyčio redaktorius V. Germanas ir Metmenų redaktorius dr. V. Kavolis.
Gulbinsko nuotrauka

LIETUVIŲ SPAUDOS IR RADIJO SUVAŽIAVIMAS

Antroji suvažiavimo diena buvo pradėta pamaldomis, šv. mišias laikant kun. J. Borevičiui SJ, kartu pasakant momentui pritaikytą pamokslą. Lietuviškoms giesmėms vadovavo viešnia iš Anglijos p. Valteriené.

Pranešimą ir diskusijas tema Jaunimo keliai į organizuotą išeivijos lietuvių gyvenimą patiekė R. Mieželio, V. Germano ir Zaparacko trio, vadovaujant Jogai.

Tai bene buvo kulminacinis suvažiavimo paskaitų eilėje taškas, kuriame pasirodė jaunosios kartos atstovai. Jų pranešimo technika ir turinys jau padvelké šviežesne, ateitin žvelgiančia dvasia. Tiek R. Mieželio pranešimo mintys, tiek Germano ir Zaparacko įtarpos diskusijų metu priverté visus kalbėjusius paieškoti vis įvairesnių, vis gražesnių komplimentų. Karštoje posėdžio saléje jautėsi padvelkęs šviežiąs, vėsinąs skersvėjis.

Neturime tikslios medžiagos Germano ir Zaparacko minčių atpasakojimui, kurios tilps akademinėje spaudoje ir jos nepasens ir vėliau prie jų sugrįžus. Čia patieksime pagrindinio referento R. Mieželio mintis, kurių neabejotina svarba ateities darbuose ir planavimuose turėtų atkreipti daugelio skaitytojų ir institucijų dėmesį.

Tad tegul žodis priklausys R. Mieželiui --

Savo pašnekesį šiandien norime pradėti ne posakiu "Jaunimas -- tautos ateitis", bet statistiniai pažvelgti į tris datas:

į 1974 metus -- dešimt metų nuo šiandien
į 1984 metus -- dvidešimt metų nuo šiandien
ir į 1994 metus -- trisdešimt metų nuo šiandien

	1964	1974	1984	1994
1922	42	52	62	72
1926	38	48	58	68
1930	34	44	54	64
1938	26	36	46	56
1942	22	32	42	52
1950	14	24	34	44

Statistinėje lentelėje matote, kiek tomis datomis bus sulaukę metų žmonės gimę kairiame šone surašytais metais. Tie gimimo metai yra parinkti atsižvelgiant į tam tikrus faktus:

1922 metais gimusieji galėjo baigti universitetus dar Lietuvoje.

1926 metais gimę -- Lietuvoje baigę gimnaziją, o Vokietijoje universitetus.

1930 metai gimę -- Lietuvoje baigé pradžios mokyklas, Vokietijoje gimaziją.

1938 metais gimę -- Vokietijoje pradžios mokyklą, o Amerikoje gimnaziją ir universitetus.

1942 metais gimusieji jau yra baigę Amerikoje pradžios mokyklą, gimnaziją ir universitetus.

1950 metais gimusieji yra jau ir gimę Amerikoje.

Taigi 1974 metais -- 10 metų nuo šiandien, lietuviškasis išeivijos gyvenimas neabejotinai bus dar vystomas remiantis tais, kurie Lietuvoje baigé pradžios mokyklas ir gimnazijas, universitetus Lietuvoje, Vokietijoje ar Amerikoje.

Manau, kad didelio pavojaus lietuviškojo gyvenimo tęstinumui ateinančių 10 metų bėgyje dar nėra, bet jau reikėtų žiūrėti, kaip giliai ir plačiai į šį lietuviškąjį gyvenimą įsijungia 1930 metų karta, nes jie už savęs gali atvesti sekančiasias kartas, o pažvelgę į 1984 metus -- tik dvidešimt metų nuo šiandien, matome, kad lietuviškojo gyvenimo vystymo centras turės kristi ant 1930, 1938 ir dalinai net 1942 metų kartų -- atseit tų, kurių mokyklinis auklėjimas beveik visiškai jau vyko už Lietuvos ribų. 1938 metų kartos sugebėjimas lietuviškai rašyti jau yra gan ribotas, o 1942 metų kartoje ir sugebėjimas skaityti yra gerokai pakirstas.

O jei drįsime pažvelgti į 1994 metus pamatysime, kad juose lie-

(Nukelta į 2 psl.)

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Juozas Bachunas, kurio sodyboje spaudos ir radijo suvažiavimo dalyviai galėjo nemokamai viešėti, aptaria suvažiavimo reikalus su PLB vicepirmininku inž. V. Kamantu.
A. Gulbinsko nuotrauka

R. Mieželis spaudos ir radijo suvažiavime kalba apie jaunimo ateities planus. Iškabintoje diagramoje daugelis suvažiavime dalyvavusių neberado savo metų... Kairėje sėdi V. German as.
A. Gulbinsko nuotrauka

Nepriklausomos Lietuvos redaktorius J. Kardelis kalba apie "fiktyvines partijas" Vlike. Prie stalo iš kairės: inž. A. Nasvytis, inž. V. Kamantas, dr. Lukoševičius ir St. Barzdukas.

A. Gulbinsko nuotrauka

Spaudos ir radijo suvažiavimas

(Atkelta iš 1 psl.)

tuviškąjį gyvenimą, kiek jo bus likę, ves 1938, 1942 ir 1950 metų kartos. Kartos nelankiusios jokios mokyklos Lietuvoje, o didele dalimi jau gimusios už Lietuvos ribų. Joms tada bus patikėtas lietuviškojo gyvenimo vairas. O ar galime mes dabar žinoti, koks bus jų lietuviškasis supratimas: ar jie bus tik lietuvių kilmės amerikiečiai, moką pasakyti "Kaip tau einasi?", sudainuoti "Gerkim po stikliuką", žinantieji, kad lietuviškas maistas, tai dešros su kopūstais.

Turime čia pat pripažinti, kad 20-30 metų nėra toks ilgas laikotarpis, nes prisiminkime, kad dauguma "naujųjų" kabutėse ateivių Amerikoje jau gyvena 15-16 metų. Tad ar neturėtume jau šiandien klausti "Ar jaunoji karta sugebės atlikti tuos darbus, kuriuos dabar atlieka senoji karta, ir kuriuos norėsime, kad jie atliktų?"

Grįžkime todėl į šiuos 1964 metus ir pažiūrėkime, kas yra suplanuota, nustatyta, užsibrėžta atlikti ateinančiai 10 metų, kuomet dar turėsime didelį skaičių tikrai sąmoningų lietuvių ir lietuviškasis gyvenimas vystysis stipriai, kad šios 1930, 1938, 1942 ir 1950 metų kartos būtų pilnai įsijungusios į lietuviškąjį gyvenimą ir kad jų lietuviškojo sąmoningumo lygis kiekvienais metais stiprėtų, o ne silpnėtų. Turiu čia pat prisipažinti, kad nors ir seku lietuviškąjį gyvenimą, bet deja nematau jokių ryškių pastangų šią problemą nagrinėti išsamiau, planingiau, sudarant konkretesnius veiklos planus kas, kada ir ką vykdys, lyg vyrautų nuomonės "po manęs, kad ir tvanas."

Darbo čia nepaprastai daug ir jis turėtų būti vykdomas koordinuotai ir bendromis jėgomis, nes kiekvienai kartai turime turėti paruošę skirtingą priėjimą, skirtingus metodus ir skirtingus uždavinius.

Mes šiandien tokių planų sudaryti negalime, tačiau šis lietuvių spaudos ir radijo darbuotojų suvažiavimas gali daug šios problemos išsprendime pagelbėti, nes spaudos įtaka dar vis yra nemaža. Jeigu ši problema bus tvirčiau iškelta, plačiau lietuvių spaudoje diskutuojama, tuomet greičiau galime tikėtis sulaukti tinkamesnių sprendimų ir konkretesnių rezultatų. Mes todėl bandysime trumpai išryškinti kai kuriuos jaunosios kartos bruožus, kai kuriuos jaunosios kartos pasisakymus, išreiškiančius, kas jiems neleidžia pilnai įsijungti į lietuviškąjį gyvenimą, ir ko jie jame pageidautų matyti.

Kadangi spaudos darbuotojams turėtų būti įdomiausia patirti kokia yra jaunosios kartos pažiūra į lietuviškąją spaudą, į galimybes joje bendrauti, todėl pradėsime kol. Germano žodžiu, kuris praktiškai susiduria su jaunąja karta spaudos darbe. (Germano mintis lauksime pasirodant Mūsų Vytyje).

Jaunosios kartos įsijungimas į organizuotą lietuvių išeivijos gyvenimą vyksta labai pamažu. Galime drąsiai sakyti, kad per paskutinį dešimtmetį (1954-1964 metus) Amerikos universitetus baigė netoli 1500 studentų, bet plačiau lietuviškajame gyvenime besireiškiančių nėra tikrai daugiau kaip 100 (ir net tas skaičius gal truputį per optimistiškas...)

Iš jaunosios kartos atstovų pasisakymų galime pasidaryti tam tikras išvadas, kodėl taip yra ir kas reiktų daryti. Koks turėtų būti tas organizuotas lietuvių išeivijos gyvenimas, kad jaunosios kartos žmonės rastų norą aktyviai įsijungti, kad jis jiems būtų patrauklus ir artimas.

Politiniame gyvenime:

1. Turime turėti vienetą, kuris efektingai ir nedelsdamas reaguotų į akimirkos greičiu iškylančias problemas, kad lietuvių visuomenė nesijaustų dezorganizuota, palikta partizaniniam veikimui, kuris išsklaido jėgas ir sukuria vis naujus, atskirai veikiančius, vienetus (konkrečiai galime prisiminti rezoliucijų JAV kongrese klausimą, "trečiojo fronto" išsivystymą, Lietuvos pasiuntinybės Vatikane uždarimo momentą ir t. t.). Politinis vienetas turi formuoti visuomenės nuomonę, o ne būti jos vedamas.

2. Politinis veikimas neturi būti sustojęs vietoje, pasitenkinąs tik senųjų dalykų pakartojimu, bet dinamiškas, sugebąs įvykdyti ir didesnius darbus ir ypač darbus, kuriuos gyvybiniai svarbu atlikti dabar, kol dar yra visi galimi ištekliai, kad ateityje Lietuvos nepriklausomybės kovoje bet kokiam klausimui iškilus, būtų reikiama medžiaga ir dokumentacija.

Čia galime prisiminti aktualius dr. Tomo Remeikio pasiūlymus, padarytus praeitame ALTo suvažiavime politiniais klausimais, kurie atrodo, nerado platesnio atgarsio nei lietuvių spaudoje, nei ALTo viduje... Ikšiol pasigendame net išsamesnio leidinio apie Lietuvą ir pasikliauname pavieniėm pastangom, kurios ima daug laiko (Valiukas, Vardys, LNT), ir kurių rezultatai kartais dar abejotini.

Žengiant toliau į propagandinę informacijos sritį, būtinas susukimas gero filmo apie Lietuvą, anglų kalboje, kurios projektas kaip tik kompetetingo jaunosios kartos atstovo buvo paruoštas jau 1961 metais ir įteiktas mūsų veiksniams, bet į kurį iki šiol negautas joks atsakymas... (o biudžetas nebuvo perdidelis, vos tik 10,000 dol.). Neturime ir geros vienos informacinės brošiūros, o išleidžiame daugiau pinigo ir energijos kiekvienam kartui atskirą leidinėlį spausdindami. Neturime ir geros propagandinės kilnojamos parodos apie Lietuvą, kuri galėtų būti taip padaryta, kad tiktų visur. Projektų ir jai yra... O tuo tarpu -- ALT 53-63 metais turėjo 361,186.91 dol. pajamų ir informaciniams reikalams išleista 86,772.22 dol. arba 26.9%. Įvykių Lietuvoje sistematizuotas sekimas iš viso neegzistuoja ir to pasėkoje mūsų politiniai veiksniai niekad negali tinkamai reaguoti į pasikeitimus ar išnaudoti momentus, kurie galėtų būti mums naudingi, nes suteiktų galimybes iškelti Lietuvos okupacijos reikalus pasaulio spaudoje ir kitų kraštų politiniuose centruose.

3. Turėtų būti sudaryta viena, pajėgi, konkretiems politiniams darbams vykdyti skirta politinė vadovybė. Toks vienetas bendromis jėgomis ir lėšomis galėtų įvykdyti daugiau reikalingų darbų, negu atskiri vienetai, nes dabar jų didesnė energijos dalis nueina tarpusavio kovai ir turimų pozicijų gynimui.

Kiek bebūtų partijų atstovų konsoliduotoje politinėje vadovybėje, svarbu, kad būtų gyvų žmonių, norinčių, ir svarbiausia, galinčių dirbti politinį darbą.

4. Politinį veikimą ir rivalizacija grįsti šių dienų problemomis bei skirtumais dėl jų ir prisiminti, kad 1905 ar 1926 metų kovos šiuo metu yra lyg ir nustojusios savo aktualumo... Daugiau gerbti ir vertinti savo politinius oponentus. Nebijoti juos ir gerai paminėti savo spaudoje.

Jeigu lietuvių politinis veikimas daugiau vystytųsi šių keturių punktų rėmuose, esu tikras, kad daug daugiau jaunosios karto žmonių įsijungtų į jį, ir tuomet gal net ir nebūtų reikalo steigti tokių atskirų vienetų, kaip Lietuvių Jaunimo Organizacijų Federacijos, kurios steigėjai savo atsiradymą kaip tik tuo ir pagrindžia.

Kultūrinis gyvenimas irgi reikalingas tam tikrų aiškesnių veikimo gairių:

1. Lietuvių Bendruomenė turėtų savo visą pagrindinę veiklą nukreipti į kultūrinio gyvenimo, lituanistinio švietimo stipresnį rėmimą ir kūrimą, o visai nesirūpinti politika.

2. Tokios gyvybinės reikšmės institucijos, kaip Kultūros Taryba ir Lituanistikos Institutas turi atsistoti ant kojų savo konkrečiais darbais ir nustatymu tvirtesnių rėmų tolimesnei lietuvių kultūrinei veiklai.

3. Kultūrinio veikimo samprotis turi būti pritaikytas šių dienų kūrybiniams reikalavimams, turėtume nustoti džiaugtis ir begaliniai girtis tuo, kas šių dienų akimis žiūrint jau yra pasenę ir nustoję aktualumo. Turime sudaryti tokią kūrybinę atmosferą, kuri būtų patraukli ir jaunosios kartos kūrėjams.

Vakar girdėjote J. Stempužio pranešime ištrauką iš Lietuvių Fronto suvažiavime kalbėjusio Rimvydo Šliažo. Turime nepamiršti, kad jaunoji karta praleidžia lietuviškoje aplinkoje tik labai mažą savo laiko dalį ir lygina ją su pasaulio kultūrinio gyvenimo standartais, kurie jiems yra labai lengvai prieinami ir jaunoji karta, be abejo, negali pakęsti vidutiniškumo arba to žemiausio bendro vardiklio, kuris vyrauja lietuvių bendruomenėje. Tai buvo dar jaunesnės už mane kartos žodžiai, į kuriuos reikėtų atkreipti dėmesį. Ir atkreipti dėmesį rimtai. Jeigu norime ir galime nesutikti su tais žodžiais, bet turime nesutikti rimtai ir argumentuotai, o ne iš aukštos tribūnos išdidžiai šaukdami, kad tie jaunosios kartos vaikai, kurie drįsta pareikšti kritikos žodį, yra kvailiai, o gal geriausiu atveju tai jau keistuoliai... Nepamirškite vieno, gerbiami lietuviškojo gyvenimo šulai, kad tik tiems ir rūpi lietuviškasis gyvenimas, lietuviškoji kultūra, lietuviškoji vizija, kurie pareiškia savo nuomonę. Iš kurių negirdite kritiškų žodžių, tie jau nesirūpina mūsų problemomis, bet rūpinasi kuri komanda šiuo metu turi pirmąją vietą Amerikos beisbolo lygoje. O ar Jūs drįstate laukti, kad, užsiangažavimas ir konkretus darbas lietuvybei bus dar vykdomas jų, kai jie už savo minčių pareiškimą yra šio meto lietuviškojo gyvenimo vadovų, garbingų Bendruomenės vadų, išvadinami kvailiais???

4. Turime rūpintis Gyvosios Lietuvybės apraiškomis, kurios yra svarbios dabar, o ne mauzoliejuose šaldyti archyvinę lietuvybę. Vakar buvo didžiai iškeltas 18,000 dol. kainavęs "Aleksandrynas". Knyga, tiesa, gražiai išleista (aš ją turiu), bet kas ir kokiam konkrečiam tikslui šiandien ją gali vartoti? Kiek iš čia saléje esančiųjų spaudos darbuotojų, šiandieninio lietuviškojo gyvenimo formuotojų, esate Aleksandrynu kur nors pasinaudoję? Ar ne tiksliau 18,000 dol. paskirti, kad būtų išleista gera lietuviška knyga vaikams, kad būtų išleista Lietuvos Himno plokštelė, kad būtų nors viena knyga anglų kalboje sistematingai aptarianti sovietizacijos procesą Lietuvoje, kad būtų duota viena vasara atostogų iš darbo fabrike kokiam rašytojui, kad ir tokiam Mariui Katiliškiui, kad parašytų dar vieną išliekančios vertės lietuviškumu dvelkiančią knygą ir taip, kad būtų... kad būtų... kad būtų... Ar jau tikrai reikėjo išleisti tuos 18,000, kada buvo galima rankraštį už centus keliose kopijose mikrofilmuoti ir užkonservuoti eilėje archyvų...

5. Turime daugiau dėmesio atkreipti ir skatinti individualią kūrybą. Individualioji kūryba pas mus yra beveik visai užmiršta, visą organizuotą dėmesį kreipiant į didesnes masines manifestacijas, tačiau tautos kūrybingumo potencialui išryškinti turime rasti būdus paremti ir individualų kompozitorių, rašytoją, ar mokslininką.

6. Platesnės apimties planai turi būti paruošti, kad ribotos jėgos ir finansai nebūtų išeikvojami menkaverčiams, parapijiniams darbeliams. Čia ir būtų lauktina Kultūros Tarybos ir Lituanistikos Instituto planavimo.

Bendrai, visas lietuviškasis gyvenimas turėtų būti taip perorientuotas, kad jis taptų gyvu, įdomiu, artimu kiekvienam jaunam žmogui į jį ateinančiam, kad jis jaustųsi jame esąs savo gyvenamuose namuose, o ne kokiame senienų muziejuje. Šioje vietoje leiskite pacituoti vieno žurnalo vedamojo dalį:

"Vos tik pasijutome, kad esame atskirti nuo Lietuvos, savo gyvenimo ir veiklos programon įrašėme šūkį: 'Išlaikykime Lietuvybę!' Bet jau būtų laikas suprasti, kad šį šūkį turime keisti. Jei mes stengsimės lietuvybę tik išlaikyti, tai tikriausiai ją praraisime. Laikams keičiantis ir pasauliui žengiant pirmyn, mūsų prieš dvidešimt metų išsinešta ir tik išlaikyta, bet nepatobulinta lietuvybė būtų anachronizmas. Ir Viešpats peikė tą jaunikaitį, kurs įkasęs į žemę saugojo gautą talentą -- jis turėjo jį paleisti apyvarton ir užsidirbti nuošimčių.

Mes, gyvendami svetimų kultūrų kraštuose, turime labai gražių progų patobulinti savo lietuvybę, įsigydami naujų dvasinių vertybių iš kitų kultūrų.

Tad atverkime akis aplinkai, įsirašydami naują veiklos šūkį: 'Ugdykime ir tobulinkime lietuvybę'!"

(Citata iš "Laiškai lietuviams")

Taip turi įvykti, jei nenorime sutikti su Drauge išspausdintoje Aloyzo Barono novelėje vienos jaunos, šių dienų gimnazistės pareikštais žodžiais: "Mes, kaip nustoję gyventi, laikomės praeitimi ir nė nesapnuojame, kad esame mirę."

(Bus daugiau)

Slaptos jėgos politikoje...

(Atkelta iš 1 psl.)

nežinojo, koks kandidatas jiems geriausiai patiktų. Jie mano, kad Rockefelleris po savo skyrybų neteko galimybės būti išrinktas. Jie skeptiškai žiūrėjo ir į Nixoną, ypač po jo pralaimėjimo per Californijos gubernatoriaus rinkimus 1962 metais. Už tat, kai dabar prieš Goldwaterį norėta sumobilizuoti tą "establishmentą", atsargos generolas Lucius D. Clay, kuris pats kartais pasvajoja apie prezidento postą, atsakė: "It's late, very late!" (Vėlu, labai vėlu!)

Diena iš dienos

*** B. K. NAUJOKO UŽRAŠAI ***

JAU KADAI, dar prieš redaktorių sąskrydį pas Bačiūną, smalsumu neištvėręs redaktorius telefonu teiravosi, ar jau tikrai -- kaip esą, Clevelando žvirbliai čirksi -- visa penkiolika partijų sugužėjo Vlikan ir "vienybę daro". Nusivylė, išgirdęs, kad visokios New Yorko "vienybės" tebėra sunkiai tepermatomose miglose įsisupusios. Užtat aiškiai prašvitusiu balsu pakeitė temą: -- O žinai, turiu tau kuolą per galvą!

Ne naujiena. Bet kaip neklustelsi, kas ir kur. Nagi, sako, Raila šutina už Pašutą. Kągi, tegu šutina. Nors krimstelėjo nuodėminga mintis, kad visgi nėra teisybės. Bepigu Railai. Tėvynės labui redaktorius pasišokinėdamas valo aikštę jam kuolu pasišvaistyti. O jį tai saugo, kad kas nei minkštiman negnybteltų... Betgi filosofiškai nusiteikęs Daminykas kadai sakydavo -- et, nėr teisybės ant svieto, ir nereikia!

Ne tai kad kuolas (Dirvos 62 nr.) būtų žadą atėmęs. Kitų dalykų prisipainiojo. Bet, kad neužmirštų, nors ir pabuvus, reikia gi ir apie jį šį tą užrašyti. Į manus klausimus sau pačiam dėl rusų Pašuto ir mūs Instituto "kuolu" atsakyta beveik taip, kaip ir man atrodė. Tik dėl priedų tai visgi daryčiau rezervų.

Sovietiniai kultūrmainybos (arba ir kitoki) pasiuntiniai ne visi tobulai indoktrinuoti ir absoliučiai lojalūs savo režimui. Koks yra prof. Pašuta, nežinom, nors nebent tik lunatikas reikalautų iš jo, ypač dabar, stoti akтyvion kovon už Lietuvos laisvę. Tačiau jo veikalas apie Lietuvą, anot mūsiškių dar né kiek "neapnuodytų pro-sovietinėmis bacilomis" istorikų, esąs įdomus ir pasižymįs Lietuvai vertingu objektyvumu. Ko tad prieš jį piktai purkštauti?

O sarkastiškas išdėstymas implikacijų tentatyviai teigiamame atsakyme į šeštąjį smalsų apsidairymą (ar kontroversiški kontaktai neįmanomi, principinės pozicijos neangažuojant?) atsako ir į neklaustą klausimą -- apie mūsų "ilgoms distancijoms" numatomos laisvės kovos koncepciją. Prasiveržia nors ir netiesioginis, bet temperamentingas pasisakymas už koncepciją, kurios gynimo veteranams B. Raila dar taip neseniai geltonų rožių vainiką su "requiescant in pace" padėjo... Tai yra akligatvio koncepcija: "kovoti" aklinai užsibarikadavus, laikantis nuo priešo toliau nei siekia moderniausios raketos šūvis. Kovingumą reikšti nebent rėžimais per galvas -- ne priešui (ką gi gali jam daryti, būdamas iš principo nusistatęs net į tą pusį nepažvelgti), o tik savo bunkerio įgulai už pabandymus ar net pagalvojimus pasidairyti kokios išlandėlės iš akligatvio.

Nenuostabu, kad jaunoji karta tik pečiais trauko žiūrėdama į tokią rezistenciją ir nepajėgia įsitikinti, kad jai būtų prasminga prisidėti. Ir nenuostabu, kad net raudonsiūliški ar šiaip nevykėliški "naujų kelių ieškojimai" kaikam ima atrodyti lyg ir už nieką geresnis šis tas...

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE PIRKITE NAUJOJE MODERNIOJE

PARAMA- MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

1. STREGA — Liquer, Import. from Italy	5th	$5.75
2. KRON BRANNVIN AQUAVIT švediška	5th	$3.98
3. NAPOLEON Vermouth, Import. from France	5th	$1.19
4. Popular GERMAN VSOP Brand	5th	$4.69
5. PORT, SOUTHERN, RHINE Wine	5th	$ .69
6. ST. REMY BRAND, Import. from France	5th	$3.98
7. LIEBFRAUMILCH Wine	5th	$ .98
8. BORDEAUX Wine ,Red or White	5th	$ .98

Be to, didžiausias pasirinkimas importuotų maisto produktų iš viso pasaulio kraštų.

Kas tik turi gerą skonį
Viską perka pas Lieponį!

Lietuvių Prekybos Namai

FURNITURE CENTER, INC.

Vienintėlė lietuvių prekybos įmonė Amerikoje, parduodanti importuotus ir vietos fabrikų baldus, kilimus, namų įrengimus; televizijos ir Hi-Fidelity bei Stereo aparatus. Be to, pardavinėja baldus biznio įstaigoms, vasarvietėms, moteliams ir viešbučiams. Dovanai sudaromi specialistų dekoratorių planai.

FURNITURE CENTER, INC., ČIKAGOJE
6211 So. Western Ave., Marquette Parke
Tel. PRospect 8 - 5875
3207 So. Halsted St., Bridgeporte

Tel. VIctory 2-4226

Abi krautuvės atidarytos pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 val ryto iki 9 val. vakaro, kitomis dienomis nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Sekmadieniais nuo 12 val. iki 5 val. atidaryta tik Marquette Parko krautuvė.

DIRVA THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO. 44103
TELEPHONE: 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.
Published every Monday, Wednesday and Friday except in case of Holidays by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year $11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Prenumerata metams $11.00, pusei metų $6.00. Išeina: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja:
Jonas Čiuberkis, Vytautas Gedgaudas ir Jonas P. Palukaitis.
Redakcinė kolegija: P. Bastys, E. Čekienė, A. Laikūnas, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

GYVENIMO PĖDOMIS

Praėjusieji 2 šimtmečiai pasižymėjo pramonės išsivystymu ir pirmavimu naujosios civilizacijos evoliucijoje. Pramonės išsivystymo šaltiniais buvo žemės turtai, elektros ir garo jėga, metalai ir -- kapitalas. Šiandien 'pramonės revoliucija' jau yra pakeista 'mokslo revoliucija'. Dabar pramonės vystymosi šaltiniais yra ne tiek žemės turtai, kiek idėjos. Pramonei vadovaujančios institucijos yra -- universitetai, ne fabrikai.

Verta įsidėmėti, kad JAV pramonė skiria 17 bil. dolerių į metus savo personalo mokslinimui, ketvirtadalis visos tautos yra įjungtas į švietimo sistemą (51 mil. studentų, 2 milijonai mokytojų). Chase Manhattan Banko apskaičiavimais, investicijos mokslui žymiai padidino bendrą gamybos apyvartą, gi mokslus baigusiųjų pajamos prilygsta pramoninių investicijų 10 nuoš. pelnui.

Mokslas yra pakeitęs ir pramonės ir vadovybės veidą. Jei prieš 65 metus tik 7 nuoš. pramonės vadovybėje turėjo aukštojo mokslo išsilavinimą, šiandien tas skaičius jau siekia 36 nuoš. Jų tarpe vyrauja įvairūs sričių mokslininkai ir inžinieriai.

Mokslinė pažanga reiškiasi įvairiausiose gyvenimo srityse, ne vien tik pramonėje. Šiandien ir mokslus baigusieji negali būti tikri savo padėtim, jei tenkinasi tik kadaise įsigytu diplomu. Mokslo pažanga reikalauja nuolatinio sekimo ir tobulinimosi, kad neatsilikus per toli nuo gyvenimo statomų uždavinių.

Toji mokslinės pažangos įtampa yra pralenkusi įprastines diplomuoto žmogaus pozicijas. Neiną su gyvenimu, pasitenkinę atlikę mokyklos baigimo formalumus, šių dienų gyvenime daugelyje sričių prilygsta analfabetams, išskyrus gal tik tai, kad yra likęs bent didesnis ar mažesnis pretenzingumas.

Californijos Universiteto prezidentas Clark Kerr viename iš savo straipsnių New Front žurnale kalba apie naujai išsivysčiusią "žinojimo pramonę". Tos "pramonės" apimtis ir reikšmė, anot jo, esanti kur kas didesnė, nei daugelis įsivaizduoja. JAV persiorientavimas iš produkcijos kiekių į mokslinio darbo laimėjimus naujomis idėjomis nužymi ir visuomeninį gyvenimą, kuriuo vadovautis linkusi naujoji generacija. Lieka tik išspręsti klausimą, ar visuomenė sugebės pasekti ir išlaikyti tą pažangos ir laisvės klimatą, kuriame intelektas gali bujoti.

Šitame klimate auga, su gyvenimo ir įvairių mokslų pažanga žingsnis žingsnin eina mūsų išeivijos jaunoji karta. Toji karta mato ir supranta, kur link veda gyvenimas, kartu mato ir supranta atsilikimo ženklus mūsų visuomeniniame gyvenime. Ne kaltės jie ieško, bet susirūpinimą rodo vis augančia spraga tarp praeities ir dabarties. Toji spragą augs su kiekviena diena, kiekvienais metais, jei laiku nebus surastos priemonės ir atitinkamas ryšys su tąja karta, kuri gyvena neatsukusi nugaros praeičiai, bet ir neužmerkusi akis dabarčiai ir ateičiai.

(j.č.)

LAIŠKAI

ŽIŪRINT IŠ ARTI IR IŠ TOLI

Paskutiniu metu mūsų spauda pradėjo namaža rašyti apie Lituanistikos Institutą, dėl ko Instituto vadovybė gali tik džiaugtis. Progos šiam rašymui davė Washingtone neseniai įvykęs Instituto suvažiavimas, kuriame buvo padaryta svarbių nutarimų. Įdomu pastebėti, kad daugiau buvo rašoma ne apie tikrai svarbius nutarimus, kaip naujų skyrių įsteigimas, naujų narių išrinkimas, esminiai statuto pakeitimai, darbų planas, kultūriniais reikalais priimtoji rezoliucija, bet apie nežymų, visiškai pripuolamai pasitaikiusį įvykį.

O buvo taip. Programoje buvo numatyta dr. J. Jakšto paskaita "Naujoviškas V. T. Pašutos Lietuvos valstybės pradžios aiškinimas". Pora dienų prieš paskaitą, Instituto prezidentui paskambino telefonu vienos privačios amerikiečių kultūrinės organizacijos pirmininkė, sakydama, kad jos vadovaujamai organizacijai yra pavesta sudaryti programą sovietų kultūrininkų ekskursijai, kuri kaip tik tuo metu lankosi Washingtone. Jai esą žinoma, kad lietuviai mokslininkai turį savo suvažiavimą Washingtone ir jame būsianti paskaita apie sovietų istoriko Pašutos darbus, kuris kaip tik esąs tos ekskursijos dalyvių tarpe. Tad ar nebūtų jam įdomu tos paskaitos pasiklausyti? Nebuvo aiškiai pasakyta, kad pats Pašuta pareiškė norą toje paskaitoje dalyvauti. Dabar žurnalistai gali ištisą vakarą, ar net ir kelis, sukti sau galvą, kaip geriau būtų būvę tokiu atveju pasielgti, gali patys sau prieštarauti, kaip daro toks B. K. Naujokas, tuo tarpu Instituto prezidentui reikėjo apsispręsti ir duoti aiškų atsaką tuojau pat. Tad buvo mandagiai atsakyta, kad tas suvažiavimas yra ruošiamas lietuvių, bet ne rusų, kad visos paskaitos ir diskusijos bus daromos lietuvių kalba, tad neatrodo, kad sovietų svečiui, kuris lietuviškai greičiausiai nemoka, būtų įdomu ten dalyvauti. Buvo užsirašytas viešbučio adresas, kur sovietai apsistoję ir pasakyta, kad jei kas iš lietuvių istorikų norėtų su Pašuta pasimatyti ir pasikalbėti, bus duotos visos informacijos, kaip su juo susisiekti. Taip ir buvo padaryta. Suvažiavime dalyvavo devyni Instituto istorijos skyriaus nariai, tačiau, kiek yra žinoma, nei vienas nematė reikalo sueiti į asmeninį kontaktą su sovietų istoriku, kuris, berods, yra ukrainiečių kilmės. Vienas instituto narys, kuris labai jau norėjo pamatyti suvažiavime svečią iš anapus, yra kaip tik neistorikas. Tad vos vienas kitas Instituto narys yra susirgęs "bendradarbiavimo psichoze". Štai ir viskas.

Dar pora pastabų dėl Bronio Railos straipsnio "Iš dienos į naktį" (Dirva, V.27). Ten yra labai gerų minčių, bet yra ir pora netikslumų. Pvz. sakoma: "Šalia eilės visokių savo skyrių ar sekcijų, tikrų ir simbolinių, Institutas nematė reikalo įsteigti lietuvių spaudos skyriaus ir į savo akademinį židinį neprimė nė vieno lietuvių laikraštininko "kaipo tokio"." Iš tikrųjų, Instituto nariai gana daug rašo spaudoje ir savo narių tarpe turi net šešis laikraščių ir žurnalų redaktorius. Kaip tik šio suvažiavimo metu buvo įsteigtas "Lietuvių spaudos istorijos ir bibliografijos skyrius" ir išrinkti pirmieji to skyriaus nariai. Institutas tačiau nenori varžytis su Lietuvių žurnalistų sąjunga, nes jo tikslai ir uždaviniai yra kitokie.

Antras netikslumas yra tvirtinamas, kad Institutas "savo narių suvažiavime neturėjo nė vieno tikros klasės laikraštininko, net ir savo amate įgudusio kiek gabesnio reporterio". Suvažiavime dalyvavo šių laikraščių ir žurnalų vyriausieji redaktoriai: "Aidų", "Darbininko", "Gimtosios Kalbos", ir "Lituanus". Instituto vadovybė didesnių laikraščių vyr. redaktoriams išsiuntinėjo kvietimus dalyvauti suvažiavime. Be paminėtųjų, dar du laikraščiai pavedė savo korespondentams Washingtone dalyvauti suvažiavime ir jį aprašyti. Jei niekas nebuvo rašyta apie "Pašutos kvietimo ar Instituto posėdžiuose dalyvavimo aplinkybes", kaip pasigenda B. Raila, tai todėl, kad šis klausimas posėdžių metu iš viso nebuvo svarstytas.

Iš toli žiūrint kartais ir geram žurnalistui susidaro klaidinga perspektyva: menkas daiktas dideliu pasirodo, ir atvirkščiai -- stambūs dalykai lieka nepastebėti.

Dr. Jonas Balys
Washington, D.C.

DĖL VYTAUTO MEŠKAUSKO POLITINIŲ KOMENTARŲ

Vytautas Meškauskas, man atrodo, atsisako ištikimybės ne tiek savo europinei kilmei, kiek pačiai tiesai, kai jisai beveik vieningą europinės spaudos pasipiktinimą Californijos respublikonų pasirinkimu mėgina aiškinti nenoru, "kad JAV viešpatautų" (Dirva, birželio 10 d.).

Barry Goldwater, kaip rimtos politinės partijos kandidatas į JAV prezidentus tiek Olandijos katalikų, tiek Italijos socialistų spaudai, tiek ir apskritai europiečiams (ir ne vien jiems) kelia siaubą tuo, kad jisai

1) savo politiką grindžia jausmu valdomos jėgos vartojimu, beveik visiškai atsisakydamas naudotis protu, ypač tarptautinėje politikoje, ir

2) savo vidaus politikos sampratą remia beveik visišku valstybės socialinės atsakomybės --gelbėti tiems, kurie sau pagelbėti jau nebepajėgia -- atsisakymu.

Vargu ar kas geriau pavaizduoja mūsiškės spaudos degeneracijos kreivę, kaip reiškinys, kad Vytautas Meškauskas rado reikalingu mokintis iš Viliaus Bražėno, kaip rašyti.

Vytautas Kavolis
Defiance, Ohio

KAUNE PRIEŠ 30 METŲ... (3)

V. RASTENIS

Stambus smulkaus masto įvykis

Maždaug po poros savaičių ar panašiai, Šeinius paprašė apsiimti atlikti reporterio pareigą: nueiti į kariuomenės štabą, pas generolą Jackų dėl interview Lietuvos Aiduį. Su generolu jau esą susitarta.

Noréčiau dabar pamatyt, kas ten man tada pavyko iš to pasikalbėjimo sukombinuot. Tai bene bus buvęs pats kebliausias uždavinys visoj mano žurnalistinėj karjeroj. Generolas buvo ekstazėj. Rūkė skubėdamas -- dvi peleninės jau buvo pilnos nuorūkų, -- o kalbėjo dar labiau skubėdamas, lyg jaustųsi, kad permažai bebūtų likę laiko viskam papasakoti. Piktinosi Kubiliūno ir kitų pasielgimu ir smulkmeniškai aiškino savo komanduotų pajėgų strategiją, pavartotą sukilimui malšinti. Nors iš tikrųjų tie pajėgų manevrai ir buvo likę tik manevrais, nes jėgos pavartoti neteko, bet generolas visa tai pasakojo, lyg apie laimėtą stambų mūšį, ar gal net ir karą. Visa tai pynėsi su jo numatomomis reformomis kariuomenėje ir daugeliu kitų dalykų. Klausiau ir visą laiką painiojosi mintis, kad tokio kalbaus generolo dar neteko matyti. Kontrastas ypač buvo ryškus dar ir todėl, kad taip neseniai tame pačiame kabinete juk sėdėjo generolas Kubiliūnas, tikras sfinksas.

Porą ar trejetą metų anksčiau, kai Lietuvos Aido redaktorius dar buvo V. Gustainis, Lietuvos Aide buvo įdėtas pasikalbėjimas su Kubiliūnu. Jis buvo Gen. Štabo viršininkas, vyriausias kariuomenėje -- Kariuomenės Vado titulo tada dar nebuvo. Kubiliūno pareiškimai buvo, tiesa, irgi netrumpi, bet santūrūs, kietai suformuluoti. Pasikalbėjimą redakcija pailiustravo ne gen. Kubiliūno fotografija, bet grafišku piešiniu. Piešinys buvo padarytas jauno bendradarbio dailininko Kagano, kuris, šalia Penčylos ir rygiškio Civis'o (Civinskio), Lietuvos spaudoje jau buvo įsigaléjęs, kaip "karikatūristas -- šaržistas". Nors jo piešinius vadindavo "šaržais", bet iš tikrųjų juose "šaržavimo" ar "karikatūrinimo" (amerikietiškai tariant, "kartūnizmo") elementų būdavo neperdaugiausia. Dažniausia tai buvo beveik natūralistiški veidų piešiniai, išryškintais būdingais bruožais, bet be pašaipiškų perdėjimų. Ypač Kubiliūno "portretėlis" buvo visai rimtas ir draugiškas piešinėlis. Bet Kubiliūnas įsižeidė. Kaip Lietuvos Aidas drįso "tyčiotis" iš vyriausio kariuomenės štabo viršininko -- spaudinti jo "karikatūrą"! Gustainis turėjo "trilinkas raitytis", besiaiškindamas, kad čia nei patyčios, nei intencijos pasityčioti nebuvo, ir, rodos, nei nepavyko jam kaip reikiant išsiteisinti. Gen. Kubiliūno santykiai su Lietuvos Aidu (regis, ir apskritai spauda) liko šalti.

Šaltą, visiškai nekalbų Kubiliūną man buvo tekę matyti vos porą ar trejetą kartų, tam tikrų "kariuomenės su visuomene susitikimų" metu. Tada tokių susitikimų tebūdavo visiškai kitokių, negu vėliau, Raštikio laikais, masinėse "kariuomenės su visuomene susiartinimo" šventėse. Anie ankstyvesnieji susitikimai įvykdavo tik didžiųjų švenčių (Naujų Metų, Vasario 16 d. ir kt.) dienomis, kai, pagal ne vien Lietuvoje, o ir kituose kraštuose buvusią tradiciją, vyriausybė, diplomatai, paskui generalitetas (kariuomenės vadai), ir pagaliau visuomeninių organizacijų vadovybių pareigūnai apeigine tvarka lankydavosi prezidentūroj pasikeisti su prezidentu sveikinimais ir linkėjimais.

Generolai, išėję iš prezidento priėmimų salės, laukiamajame paprastai susitikdavo su "civiliniais generolais" -- organizacijų pareigūnais, belaukiančiais eilės į šventines apeigėles. Vieni išeidami, kiti įeidami, sveikindavosi, šnekučiuodavo. Tik gen. Kubiliūnas beveik be žodžio, būdavo, "apdalina po ranką" ir skubiai išvažiuoja.

Todėl, vietoj pabrėžtai nekalbaus gen. štabo viršininko prie to stalo atsisėdęs gen. Jackus savo neregėtai veržliu iškalbingumu padaré tiesiog pritrenkiantį įspūdį. Grįžęs taip ir pasakiau Šeiniui, kad šis generolas, man atrodo, kažkaip jau nenatūraliai iškalbingas...

Netrukus gen. Jackus susirgo. Kažkokia negerovė paralyžavo ir atmintį, ir kalbėjimą. Į pareigas grįžti nebegalėjo. Raketos greičiu ėmė kilti birželio 7-tą į štabą atkviesto pulk. leitenanto (neseniai dar tik majoro) S. Raštikio žvaigždė.

*

Buvo tokia kalba, kad prezidentas, karinės pajėgos apsuptas ir paties vyriausio kariuomenės vadovo "remiamas prie sienos", nors ir atsisaké patenkinti pateiktus reikalavimus, bet vieną nuolaidą padaręs: pažadėjęs Kubiliūnui, kad sukilėliai nebūsią baudžiami, jei tuojau savo pradėtus veiksmus sustabdysią.

Prof. Mykolas Roemeris konstitucinės teisės paskaitose visada atkreipdavo dėmesį į tikrovėje lyg ir "teisės dėsniu" virtusį reiškinį: pradžioje kiekvienas perversmas yra neteisėtas, bet pasisekęs perversmas virsta nauju teisės kūrimo pagrindu, ir tik nepasisekęs lieka baustinas nusikaltimas. Pasisekusio perversmo vykdytojai, paėmę valdžios galą į savo rankas, turi galimybę savo veiksmus įteisinti ir, vistiek, pagrįstai ar nepagrįstai, teisiai ar neteisiai, atsiduria padėtyje, iš kurios gali kvalifikuoti save ir būti kitų kvalifikuojami, kaip patriotai, herojai, tėvynės gelbėtojai. Nepasisekusio perversmo rengėjai, nepaisant kiek jų motyvai moraliniu požiūriu bebūtų pateisinami ar nepateisinami, veikiančių teisės nuostatų mastu lieka baustini nusikaltėliai. Veikiančios pozityvios teisės "mašina" visada yra parengta jiems baustí. Likusi nenuversta valdžia, žinoma, gali tos mašinos nevartoti, bet tai politinė nuožiūra, nukrypimas nuo "teisės imperatyvo".

Po birželio 6-tosios nakties "pasivaikščiojimo", biurokratinių terminologų išradimu pavadinto "banduomuoju aliarmu", "teisinė mašina", vairuojama ministro S. Šilingo, o kariuomenės dalykuose tuo metu gal daugiausia gen. Jackaus, nepasidavė sustabdoma prezidento žodžio, ištarto prievartavimo aplinkybėse. Jei prezidentas aną vidurnaktį ir buvo išsitaręs pažadą "incidentą užmiršti", tai dienai išaušus jis irgi, matyt, tapo įtikintas, kad -- ypač prisidėjus Voldemaro iš Zarasų atskraidinimo faktui -- čia visgi būta organizuoto sąmokslo ir kesinimosi tikram politiniam perversmui įvykdyti. Ir tapo nuspręsta to "incidento" nepalikti be išvadų.

Nei viena galva dėl to nenusirito, kaip tai dažnai esti tokiais atvejais kitur, bet krito daug žvaigždžių nuo antpečių, o kaikuriems, ypač Voldemarui ir Kubiliūnui buvo duoti nauji "darbo kabinetai" neribotam laikui: Voldemarui -- Utenos kalėjime, Kubiliūnui -- Raseinių.

Taip visai nenumatytu būdu tapo išpildytas zarasiškių prašymas "atsiimkit profesorių"... Atsiėmė, tiesa, ne valdžia, bet ir šioji grąžino jį nebe į Zarasus, nors nedaug ir testigo: tik 48 kilometrų...

Tose "idealiose sąlygose" ir Voldemaras, ir Kubiliūnas ėmėsi kūrybinio darbo -- knygas rašyti. Voldemaras užsimojo Kristaus istoriją. Kubiliūnas -- romaną.

Laikas nešė naujų problemų. Praeitin slenkančių įvykių sukeltos įtampos pamažu dilo. Porai ar daugiau metų praslinkus, Voldemaras tapo išleistas iš kalėjimo, bet sąlyga, kad apsigyventų svetur ir į Lietuvos politiką nebesikesintų. Tapo sudarytos sąlygos apsigyventi jam Romoj, kur jis, berods, tęsė savo pradėtas studijas, naudodamasis Vatikano bibliotekos šaltiniais. Bet rusams Lietuvą užplūstant tarėsi esąs dabar vėl "Lietuvai būtinai reikalingas". Jokie atkalbinėjimai nesulaikė: atvyko į Kybartus 1940 m. birželio bene 19 ar 20 dieną, tiesiai į bolševikų rankas, ir dingo be pėdsakų... Sutikau tada Konrado kavinėj Joną Pyragių (dar vaikščiojom!). Ką tik buvo pasklidusi žinia apie Voldemaro "grįžimą". Pyragius, Smetonos gerbimo nuodemę nežinia kada bepapildęs, o už Voldemarą galvą kilpon nekartą kišęs, tėkšė šiuo atveju jau "neutralų" sprendimą: "Vien's gluš's išvažiav(a), kit's gluš's parvažiav(a)!"

*

P. Kubiliūnas romaną tikrai parašė. 1935 metų vasarą, berods, giminaičio pulk. R. Lanskoronskio pastangomis, romanas buvo atspausdintas. Pasirašytas, žinoma, slapyvardžiu, ar tik ne "Vargas" ar panašiai. Sunku dabar prisiminti net pavadinimą, juo labiau sunku ką betarti apie to kūrinio literatūrinį lygį. Turinys, berods, buvo lyriškai patriotiškas ir ryškiai politiškas-pro-smetoniškas. Romanas, atrodo, buvo skubėtas išleisti specialiai prieš rugsėjo 8-tą, su viltim, kad šventės proga prezidentas, suminkštintas autoriaus tokiu atgailavimu, patenkins malonės prašymą ir dovanos bausmę. Ir čia bene bus buvusi "psichologinio apskaičiavimo" klaida. Vėliau ta bausmė Kubiliūnui tapo sumažinta ir likusioji jos dalis, kaip sakoma, dovanota. Bet romanas tam mažiausia tebus pagelbėjęs. Vargu ar Smetona, Tūbelis ir kiti jį skaitė. Bet kalbėjo apie jį, kaip apie menko skonio priemonę malonės prašymui remti...

SKAITYK IR PLATINK DIRVĄ

DIVIDENDUS MOKAME KAS 90 DIENŲ!

KVIEČIAME PRADĖTI TAUPYTI PAS MUS!

PINIGAI PADĖTI IKI KIEKVIENO MĖNESIO 15-TOS DIENOS, NEŠ DIVIDENDĄ NUO PIRMOS MĖNESIO DIENOS.

4 1/2% PRISIŲSIME DIVIDENDUS KAS 90 DIENŲ ANT INVESTAVIMŲ.

ŠIAS SĄSKAITAS YPATINGAI REKOMENDUOJAME PENSIONIERIAMS, KURIEM PROCENTAI YRA SVARBU GAUTI DAŽNIAU, NES IŠ TO PRAGYVENA.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.
1447 So. 49th Court, Cicero 50, Ill.
JUOZAS F. GRIBAUSKAS,
sekretorius
Chicago Phone: 242-1395; Suburban Phone: 656-6330

SIUNTINIUS Į LIETUVĄ IR KITUS KRAŠTUS SIUNČIA

Licenzijuota lietuvių įmonė, registruota U. S. Department of Justice ir paskelbta U.S. Department of Commerce

Cosmos Parcel Express Corp.
3212 So. Halsted St., Chicago, Ill., 60608
Tel. CA 5-1864 ir WA 5-2737
IR
Marquette Gift Parcel Service
2439 W. 69 St., Chicago. Ill., 60629
Tel. WA 5-2737 ir 225-1864

Didelis pasirinkimas medžiagų ir visų kitų siuntiniams tinkamų prekių žemesnėmis negu kitur kainomis. Prieš sudarydami siuntinius, patikrinkite mūsų kainas.

Įstaigos vedėjai: EDV. ŽUKAUSKAS IR VYT. ŽUKAUSKAS
Abiejuose skyriuose galima užsakyti maisto siuntinius iš Danijos, taip pat akordeonus, siuvamas ir rašomas mašinas iš Europos ir įvairias prekes, net šaldytuvus ir automobilius iš SSSR sandėlių.

SOVIETŲ KARINĖ VADOVYBĖ IR JOS AUGANTI ĮTAKA

Vyt. Alseika

Kokia sovietų kariuomenės padėtis, jos santykis su Chruščiovo vedama vad. sambūvio politika, ar tos armijos įtaka auga? Jei pažvelgsime į sovietų kariuomenės vadovybės laikyseną, teks sutikti, kad jos uždavinys nėra lengvas -- ji privalo remti Chruščiovo politiką, bet tuo pačiu metu ji įsipareigojusi stiprinti ir pačiais moderniausiais ginklais aprūpinti sovietų armiją. Kariuomenės vadovybės įtaka didėja ir tai įrodo jos atstovų padidėjęs skaičius partijos centro komitete (31 iš 330 narių ir kandidatų) ir aukščiausiame soviete (58 deputatai iš 1443). Chruščiovo 70 m. gimimo sukaktį minint (balandžio 17 d.) maršalai Malinovskis ir Grečko buvo pažymėję, kad Chruščiovas sutikęs, jog žymieji armijos vadai dalyvausią svarbesniuose partijos prezidiumo posėdžiuose ir kad kai kuriais atvejais su jais bus tariamasi.

Šveicarų spauda ("Neue Zuercher Zeitung") ta proga pažymi, kad ne kas kitas, bet toji karinė vadovybė kaip tik skatina asmeninį Nikitos Chruščiovo kultą. Kremliaus valdovas, nuo 1963 m. birželio turįs vyriausiojo sovietų armijos vado titulą, pastaruoju metu garbinamas ne tik kaip herojus civilinio ir antrojo pasaulinio karų metu, bet ir kaip modernaus atominio ir raketinio apsiginklavimo pradininkas bei teoretikas...

Jei sovietų armijos svoris užsienio ar ūkio politikos srityse nėra menkas, vis dėlto, šveicarų nuomone, dar negalima kalbėti apie kariuomenę, kaip "monolitinę sovietinės sistemos atramą". Toje armijoje susiduriame su nuomonių skirtumais dėl strateginės koncepcijos, nėra paslaptis, kad esama ir asmeninės rivalizacijos atvejų. Jei partijoje pastebima paskirų karų konfliktas, tai jis persimeta ir į sovietų armijos vadovybės sluogsnius.

Koks sovietinės kariuomenės vaizdas? Pagal sovietinių maršalų aiškinimus spaudoje ar per radiją, toji armija esanti pati "galingiausia ir moderniausia pasaulyje". Nurodoma ne tik į pačius moderniuosius ginklus, bet nuolat primenama ir antrojo pasaulio karo sovietų armijos žygiai -- jie įrodą, kad armija nebuvusi nugalima praeityje ir juo labiau jos niekas nenugalėsiąs ir ateityje... Sovietų gyventojuose visomis priemonėmis keliamas pasitikėjimas ta kariuomene, tuo pačiu ypu ir laukiama pritarimo reikalui nuolat ginkluotis... Esą, juk reikia budėti.

Tam "nenugalimumo" mitui kelti panaudojamas ir Stalino aukų rehabilitavimas. Jei primenami Stalino likviduoti maršalai ar generolai, kaip Tuchačevskis ar Bliucheris, tai čia siekiama gyventojams įtaigoti, jog 1941 m. sovietų buvusi nesėkmė ir pasitraukimas fronte neturėjęs nieko bendro su karių morale bei pasiryžimu, bet ... tai buvusios "Stalino asmens kulto" pasėkos.

Dabartiniai sovietų maršalai su dideliu nervingumu pasitinka amerikiečių skelbiamus duomenis apie JAV karinį pranašumą. O jei amerikiečiai turi nesekmės, (pvz. Indokinijoje), tai bematant smarkiai išpučiama ir aiškinama JAV silpnybė. Iš kitos pusės, sovietai laikosi ligšiolinių, gerokai įgrisusių šablonų ir dažna proga kartoja apie "agresingus imperialistus", apie amerikiečių "ultrų" įsigalėjimą, apie tokių politikų-dešiniųjų, kaip Goldwaterio ar Franz-Joseph Strausso Vokietijoje pavojus. Štai, Vilniuje leidžiama "Komjaunimo Tiesa" jau kelios savaitės skelbė iš rusų kalbos išverstą ilgą ir detalų straipsnį apie JAV "ultras" -- ta pačia proga įtaigota gyventojams: dėmesio, gal tie "ultros" sugebės įsigalėti ir Vašingtono valdžioje.

Čia būdingas vienas reiškinys: sovietų kariniai samprotavimai dar nėra atsikratę Stalino nustatytų normų ir antrajame pas. kare turėtų patyrimų. Kai sovietiniai kariai diskutuoja militarinės koncepcijos klausimais, čia įžiūrime dvejopas nuomones: vieni jų teigia, kad sovietų atominis atsikirtimas ateitų tik "imperialistams įvykdžius puolimą", bet kiti žymūs kariai yra nuomonės, kad sovietų atominės raketas tektų naudoti dar prieš "kapitalistų agresiją".

Nors sovietiniai maršalai daugiau ar mažiau palaiko Chruščiovo sambūvio politiką, tačiau vis dažniau jie pasisako prieš vad. atlydžio nuotaikas ar siekimus. Pvz. marš. Malinovskis ne taip seniai skundėsi, kad dėl to "atlydžio" atsiradę drausmės ir entuziazmo trūkumai armijoje. Aviacijos vadas maršalas Veršeninas įspėjo, kad per dažnai įvyksta nelaimingi atsitikimai aviacijoje, o sausumos kariuomenės vadas marš. Čuikovas išleido naujus potvarkius prieš drausmės prasižengimus kariuomenėje. Pagaliau, marš. Malinovskis neseniai buvo pasipiktinęs, kad jaunesnieji kariai vengią lankytis karininkų klubuose ir "aštresnių pergyvenimų" ieško kitose vietose.

Nuo partijos plenumo ideologiniais klausimais (1963 m. birželio mėn.) armijoje jau vedamas labiau intensyvus ideologinis darbas. Vis labiau reikalaujama "pagerinti karinę discipliną" ir "pakelti kovos parengtį". Panašiai, kaip raud. Kinijos Mao skelbiamos teorijos, ir sovietų partija su karine vadovybe pabrėžia mintį, kad atominiame amžiuje karus nulems ne ginklai, bet žmonės. Esą sovietų svarbiausias ginklas, tai "aukštas ideologinis sąmoningumas", ir jis esąs pranašesnis palyginus su NATO daliniais.

Tiesa, sovietų armijos vadai ne kartą yra pasirodę nepatenkinti Chruščiovo vykdomais šuoliais vidaus ar užsienio politikoje. Jie yra ir įspėję dėl pavojų atsiradus lūžiui tarp Sovietų ir Pekino. Dar negalima kalbėti, kad armija galėtų nušluoti partiją, juo labiau, kai armijoje trūksta populiarių bei pajėgių vadų, kaip išstumtasis maršalas Žukovas. Vis dėlto galima spėti, kad ateityje karių įtaka dar didės. Atėjus metui kalbėti apie Chruščiovo įpėdinius, tie maršalai ir generolai galės tarti svaresnį žodį.

Skaityk ir platink DIRVĄ

Prancškonų lietuvių gimnazijos krepšinio rinktinė su treneriu V. Bruzgiu ir provincijolu Gailiušiu.

B. Kerbelienės nuotrauka

BOSTON

MIELI BOSTONIEČIAI,

Gyvendami šiame krašte jau spėjome apsitvarkyti savus reikalus. Tuo tarpu Vakarų Vokietijoje pasilikusiųjų tautiečių didžiuma verčiasi labai skurdžiai. Ypatingai Vasario 16 gimnazijos patalpos buvo apverktinos. Senas sukiužęs medinis lentų barakas pagaliau baigė savo dienas. Reikėjo naujos pastogės. Naujam pastatui didžiąją dalį lėšų skyrė federalinė Vakarų Vokietijos vyriausybė, bet 50.000 dolerių trūkstamą sumą reikia patiems sumedžioti.

Tuo reikalu birželio 20-21 dd. Bostone lankysis gimnazijos direktorius kun. Br. Liubinas, lydimas Balfo reikalų vedėjo kun. L. Jankaus.

Šeštadienį, birželio 20 d., padarys vizitą Bostono arkivyskupui kard. R. Cushingui, o sekmadienį, birželio 21 d. 10 val. atnašaus šv. mišias šv. Petro liet. parapijos bažnyčioje. 5 val. p. p. So. Bostono Liet. Pil. Dr. patalpoje padarys pranešimą Vak. Vokietijoje pasilikusių tautiečių ir Vasario 16 d. gimnazijos reikalu.

Gražiu darbu galime įamžinti savo vardą: paaukoję gimnazijos rūmų statybai 100 dol. ar daugiau, bus įrašyti garbės lentoje, kuri įmūrijama rūmų sienoje.

Kas negalėtų dėl kurių nors priežasčių pats asmeniškai įteikti aukos laike pranešimo salėje birželio 21 d., malonėkite įduoti ją per Liet. Bendruomenės Bostono apylinkės ar Balfo skyriaus valdybas.

Kam ir tai būtų nepatogu, mes pasiryžę aplankyti namuose. Kas duoda iš širdies pirmas, -- duoda dvigubai. Geriau duoti, negu prašyti.

Organizacinio vajaus komiteto vardu

Stasys Griežė-Jurgelevičius

GUŽAUSKŲ
BEVERLY HILLS
GĖLINYČIA
GĖLĖS VISOMS PROGOMS
2443 WEST 63rd Street
Chicago, Ill.
Telefonai:
PR 8-0833 ir PR 8-0834

Storm windows & doors of
B.F.Goodrich Koroseal® rigid vinyl
won't pit, corrode, peel, crack, chip, tarnish, rot or rust
KOSTAS BUTKUS
LU 5-6291, CHICAGO
Storm Doors
Storm Windows
Nylono, stainless steel ar aluminijaus langai, durys, SIETELIAI.
ALUMINIJAUS NAMŲ PRIESTATAI (PATIO), STOGELIAI, TVOROS, KRAUTUVIŲ SUNKIOS DURYS IR KITI MODERNŪS NAMŲ PAGERINIMO REIKMENYS. DIDELIS PASIRINKIMAS (27 RŪŠIŲ).

Mutual Federal Bendrovės rekordas
4 1/2 % MOKAME
metinį dividendą už visas taupymo sąskaitas.
FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED UP TO $10,000.
• Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
• Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
• Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
• Pinigų taupymui nereikia važinėt, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.
MUTUAL FEDERAL SAVINGS and Loan Association
Chartered and Supervised by the United States Government
2212 W. CERMAK ROAD -- CHICAGO 8, ILL.
Phone: VIrginia 7-7747 John J. Kazanauskas, Pres.

MOTERIS KARNAVALO AIKŠTĖJE

JUOZAS ŠVAISTAS

NOVELĖ

(8)

VIII

Aleksandras Pakalniškis, susitvarkęs viešbutyje, skubėjo nudžiugintiIreną. Pabandė susisiekti telefonu — nėra. Skambino protarpiais — vis tuščias telefono birzgimas. Pagaliau ir po pusiaunakčio niekas neatsiliepė. Piktas, susinervinęs nusikeikė:

— Po velnių! Kas gi čia dabar darosi?

Pikčiausia, kad Irena, lyg jau tikrai jam priklausanti, dingo be jo žinios, be sutikimo. Iš to pykčio, manydamas nusiraminti, nusileido keltuvu į viešbučio restoraną.

Šviesos pritamsintos, neaiškių spalvų. Publikos veidai migloti, tartum aprūkę. Plačiom burnom išsišiepę, visaip besikraipą juodukai plėšia laukinę muziką. Toks pat laukinis strikinėjančių šokis. Be jokio dėmesio, daugiau neapykantą jausdamas, prasigrūdo prie atskiro kampe staliuko. Paslaugiam padavėjui užsakė trigubą whiskey ir mažą steiką. Kol kepsnį paruoš, paprašė tuojau atnešti vieną bonką tamsaus Muencheno alaus.

Sėdėjo, rūkė ir užsimiršdamas gana dažnai ir garsiai barbeno pirštais į stalelį. Akylus restorano tvarkytojas, kaip voras kamputyje, sekė savo lankytojus. Tuojau pastebėjo vienišą, nuobodžiaujantį solidų svečią. Skubiai pasiuntė vieną iš savo bardamų. Apyjaunė, standžia, giliai atlapa krūtine mergina, karmeniškai besikraipydama ir šypsodamosi, mandagiai pasisveikino ir pakvietė šokti. Čia pat pridėjo ir savo vardą: "Miss Betsy!"

Pakalniškis neatstūmė. Kavalieriškai pasiūlė sėstis.

— Dėkui, Miss Betsy. Dabar neturiu noro šokti. Gal vėliau. O ko tamstai pasiūlyti: alaus, vyno?

— Stiklą Kijafos.

— Gerai.

Netrukus prisistatė padavėjas ir sutvarkė šį reikalą. Dabar abudu sėdėjo ir tylėjo. Jei kartais pasigirsdavo koks žodis, jis buvo be reikšmės, bet sau. Pakalniškis nutarė:

— Tegu sau sėdi ir šypsosi dama, jeigu jai patinka. Tokia profesija.

Pati dama veikiai susiprato, kad ji čia neįdomi ir nereikalinga. Taip pat kraipydamosi ir su šypsena pasišalino. Greitai pakilo ir Pakalniškis. Jis atsiminė, kad ryt anksti susitaręs pasimatyti su architektu. Alus ir whiskey gerokai apmarino visus aštrumus. Lengvai atsigulė ir kietai užmigo.

IX

Dausonis, vos pravėręs Pakalniškio kontoros duris, tuojau dėstė reikalą:

— Matai, Aleksandrai, kodėl vakar įspėjau per telefoną. Iš praktikos žinau, kad po sekmadienio, o apskritai po savaitgalio daugelis pavargę, aptingę ir gerokai vėluojasi. O man skubu. Už poros dienų išvykstu ilgesniam laikui. Žinai, reikia pasiruošti. Tad noriu sutvarkyti svarbiuosius statybos reikalus. Tuojau imam brėžinius ir marš į vietą!

Pakalniškiui labai knietė, kur išvyksta. Nenorėdamas stačioku, neišauklėtu rodytis, nedrįso paklausti, jei pats nesisako. Gali būti koks slaptas ar intymus reikalas. O gal vėliau pasisakys.

Apvažiavo, patikrino statybas. Aptarė tolesnius darbus ir naujos medžiagos užsakymus. Baigė maždaug apie pusdienį. Pats priešpiečių metas. Pakalniškis pakvietė į restoraną, kuris visai pakeliui. Pasiūlė tuo pretekstu, kad tai būsią greičiau ir patogiau. Apie savo namus nei apie žmoną nieko neužsiminė. Dausonis irgi paliko be dėmesio, gal skubėdamas. Išvykstant paklausė Pakalniškis:

— Manau, kad dar pasimatysim?

— Gali būti...

— Jeigu ne — sėkmingos kelionės!

— Dėkui!

Draugiškai paspaudė rankas ir išsiskyrė. Likusi dienos dalis, betikrinant darbininkus, nejučiomis praėjo Pakalniškiui. Tačiau mintis — "šįvakar būtinai sugautiIreną" — nė valandėlei neatstodama, sekiojo įkandin.

Prieš nuvykdamas pasiteiravo telefonu. Atsiliepė. Linksmiau pasidarė. Tik nebebuvo toks džiugus, kaip vakar. Jautė, kad slogutis kažkoks atsiradęs.

Ireną sutiko irgi kitokią. Nebesidžiaugė taip, nešoko ant kaklo. Kažkokia apsmukusi, lyg aplamdyta, pasirodė. Ir kambaryje padrika, nesutvarkyta. Tuojau nepalankus palyginimas. Pamanė: "Vis dėlto Gražina nebūdavo tokia apsileidusi". Bet vėl pats sau vienas teisino, kaip ir visada pateisindamas ar nenorėdamas matyti Irenoj jokių ydų. "Gal čia po išvykos? Gal čia toks poetiškas išsiblaškymas, ar lyrinis apsiblausimas, kaip rašoma knygose".

Irenos žodžiai nepatiko.

— Tu man atrodai kažkoks pasikeitęs... lyg sublogęs daugiau... Kas tau atsitiko?

Pakalniškis stengėsi rodytis gyvas, budrus.

— Nieko, Irute! Priešingai, aš jaučiuosi labai patenkintas ir niekuo daugiau nesuvaržytas. Su Gražina faktiškai išsiskyrę. Nuo sekmadienio gyvenu viešbutyje. Puikus kambarys ir vaizdai. Išgersim tavo mėgstamo šampano ir gal pasišoksim dar...

Irena papurtė galvą ir visai be dėmesio, netgi akių nepakeldama:

(Bus daugiau)

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

KUR IR KADA IVYKS PABALTIEČIŲ OLIMPINIAI ŽAIDIMAI

II-ji Š.Amerikos Pabaltiečių Olimpiniai žaidimai, apimantieji lengvąją atletiką, plaukymą, tenisą ir futbolą, įvyksta š. m. birželio 27-28 d. Clevelande.

Lengvosios atletikos ir futbolo varžybos bus vykdomos St. Joseph High School stadione, Lake Shore Blvd. prie E. 185 St.

Plaukymo varžybos vyks Case Institute of Technology plaukymo baseine, 10900 Euclid Ave. Tai yra Case Instituto rajone, įėjimas iš Euclid Ave.

Lauko tenisas numatomas vykdyti Rockefeller Parko aikštelėse, prie Liberty Blvd., tarp Wade Park Ave. ir E. 105 St.

Plaukymo varžybos vyks tik birželio 27 d. dviems dalimis: pirmoji nuo 9:30 AM iki 12:00 AM, antroji nuo 4:30 PM iki 7:00 PM.

Lengvoji Atletika šeštadienį vyks nuo 1:00 PM iki 4:00 PM, o sekmadienį nuo 12:00 AM iki 3:00 PM.

Futbole, šeštadienį 11:00 AM vyks rungtynės tarp Chicagos LFK Lituanicos ir New Yorko LAK dėl Š. Amerikos lietuvių meisterio vardo. 4:30 PM susitiks latviai su estais.

Sekmadienį 3:00 PM Lietuvių rinktinė žais prieš latvių-estų nugalėtoją dėl Pabaltiečių olimpinio nugalėtojo.

Tenisas prasidės šeštadienį 9:00 AM ir tęsis iki vakaro. Sekmadienį tąsa bus vykdoma pagal reikalą.

Šeštadienį, birželio 27 d., 8:00 PM ruošiamas vakaras -- Slovėnų Auditorijoje, 6409 St. Clair Ave. Meninę dalį išpildys lietuvių, latvių ir estų jaunimas.

Lietuvius atstovauti šiose varžybose yra sutraukti mūsų rinktiniai sportininkai iš JAV-bių ir Kanados.

Mūsų visuomenė kviečiama gausiai atsilankyti į sportines varžybas ir jų proga ruošiamą vakarą. Neignoruokime savojo jaunimo ir suteikime jam prideramą dėmesį.

Pats skaityk ir kitus ragink prenumeruoti DIRVĄ

TĖVYNĖS GARSŲ PENKIOLIKOS METŲ
sukakties proga
šeštadienį, liepos 18 d., 7:30 val. vak.
RIVIERA COUNTRY CLUB
Richmond Rd. ir Solon Rd. kryžkelė
Programoje dalyvauja
METROPOLITAN OPEROS BARITONAS
Algirdas BRAZIS
Šokiams groja garsusis
EDDIE PLATT ORKESTRAS

Maloniai kviečiame visus šiame sukaktuviniame baliuje dalyvauti. Svečiai bus pavaišinti puikia švediška vakariene. Programa bus papildyta maloniomis staigmenomis. Salė yra nauja, gražiai įrengta ir vėsinama, apsupta gražios gamtos. Įėjimas $7.50 asmeniui. Vietas prie staliukų paveniui ar grupėmis rezervuotis telef. 382-9268. Visų savo bičiulių ir rėmėjų nuoširdžiai laukia

TĖVYNĖS GARSŲ RADIJAS

Į CLEVELANDO LIETUVIŲ VISUOMENĘ!

* Š. m. birželio 27-28 d. Clevelande įvyks II-ji Š. Amerikos Pabaltiečių Olimpiniai žaidimai, rengiami kiekvienais pasauliniais olimpiniais metais protesto ženklan prieš neleidimą Lietuvos, Latvijos ir Estijos sportininkams reprezentuoti savo kraštus drauge su kitomis pasaulio tautomis XVIII-je Pasaulinėje Olimpijadoje, šį rudenį Tokio, Japonijoje ir prieš naudojimą pabaltiečių elitinių sportininkų atstovauti jų kraštų pavergėjus - Sovietų Sąjungą.

Į šiuos žaidimus suplauks apie 300 rinktinių lietuvių, latvių ir estų sportininkų iš viso Š. Amerikos kontinento rungtyniauti lengvoje atletikoje, plaukyme, tenise ir futbole.

Pabaltiečių Sporto Federacijos pravedimu, žaidimus vykdo Š. Amerikos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto Komitetas, talkininkaujant Clevelando LSK Žaibui, per specialiai sudarytą organizacinį komitetą.

Varžybų programa apima net 102 paskiras rungtis! Šalia to dar futbolo turnyras! Atsižvelgiant, kad tokios apimties varžybų tinkamas pravedimas yra netik rengėjų, bet ir visos mūsų kolonijos prestižo reikalas, organizacinis komitetas kreipiasi į Clevelando lietuviškas organizacijas ir visuomenę, prašydamas šiuos žaidimus moraliniai ir materialiniai paremti.

Varžybų pravedimas reikalauja nemažų išlaidų, kurių sportinės organizacijos nepajėgtų pakelti be visuomenės paramos, todėl prašome gausiai atsilankyti į sportines varžybas, bei jų proga ruošiamą parengimą ir neatsisakyti paskirti bent kuklią auką dovanų pirkimui ar į bendrą varžybų kasą. Paaukojusieji $10.00 ar daugiau bus skelbiami varžybų garbės rėmėjais.

Aukas galima siųsti ar įteikti org. komiteto iždininkui J. Žilioniui, 17809 East Park Dr., Cleveland, Ohio 44110 (telefonas 486-5275). Siunčiant čekį, prašome įrašyti Lithuanian Athletic Union vardu. Taipogi aukas galima įteikti bet kuriam org. komiteto nariui ar, eventualiai, aukų rinkėjui.

II-jų Pabaltiečių Olimpinių Žaidimų Organizacinis Komitetas

Naturally
SUPERIOR SAVINGS
SINCE 1909
13515 EUCLID AVE.
6712 SUPERIOR AVE.

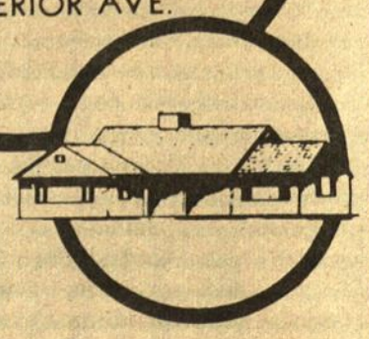

HOME and REMODELING LOANS
• • • •
INSURED SAVINGS

JAKUBS & SON
FUNERAL HOMES
Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue EN 1 - 1763
936 East 185th St. KE 1 - 7770

PARDUODAMAS NAMAS

E. 87 gt., į šiaurę nuo Superior Ave. Gerame stovyje 4 miegamųjų namas su modernia vonia, tik įrengtu gazo pečium, variniais vamzdžiais. Garažas. Visi prabangaus namo patogumai nž naują šiame rajone kainą — $11,800 greitam pardavimui. Geros išsimokėjimo sąlygos.
Elmer Seidman
Tel. LA 1-5024
WESTSIDE REALTY
(69-71)

PARDAVIMUI

Du, po 2 miegamuosius, namai ant skirtingų sklypų. Naujosios parapijos rajone.
Teirautis 18601 Underwood Ave. (69-71)

• DVIGUBAS, savininko parduodamas, namas, 5-5. Moderni virtuvė ir vonia. Slovėnų ir lietuvių gyvenama vietovė prie Naujosios parapijos.
Tvirta kaina $20,000.
Teirautis KE 1-8784.
(68-70)

PAVERGTOS LIETUVOS GYVENTOJŲ PROBLEMA

IGN. ANDRAŠIŪNAS

Pavergtos Lietuvos gyventojų prieauglio klausimas yra lietuvių tautos ateities likiminė problema. Jos svarstymas ir ateities išganingų kelių ieškojimas yra šių dienų lietuvio — šviesuolio kasdieninis rūpestis ir didžioji prasmingo darbo dirva. Todėl suprantama, kad iš turimų apie okup. Lietuvos gyventojų statistinių duomenų ekonomistai ir šiaip tautos kultūrinio, socialinio ir tautinio gyvenimo stebėtojai bando išnarplioti savo krašto gyventojų tautybių santykių sruktūrą ir jos ateities raidą.

Kad kalbamo reikalo padėtis būtų vaizdingesnė, pažvelkime į Nepriklausomos Lietuvos kai kuriuos statistinius duomenis. 1939 metų pabaigoje Lietuvoje buvo 2.879,070 gyventojų; 1923 metais, pagal gyventojų surašymo duomenis Lietuvoje (be Vilniaus ir jo krašto) buvo 2.170.616 gyventojų. Priskaičius natūralų gyventojų prieauglį nuo 11-12 promilių iki 1939 metų pradžios — 2.575.363 gyventojų. Su Vilniumi ir jo teritorija 3.032.863 gyventojai. Pagal tautybes, Lietuvos gyventojai buvo pasiskirstę lietuvių — 80,6 %, žydų — 7,15%, vokiečių — 4,1%, lenkų — 3,04 %, rusų — 2,34% ir kitų 2,77%.

Turint mintyje 1939-1959 metų laikotarpį ir skaitant Lietuvos gyventojų prieauglį nuo 11-12 promilių (toks buvo pagal statistinius duomenis) ir neimant II Pasaulinio karo padarinių, Lietuvoje turėjo būti (3.032.863 1,1% x20 m. — 667.220) 3.032.864-667.220 — 3.700.083 gyventojai.

Tuo tarpu pagal 1959 metų sausio mėn. 15 dienos gyventojų s u r a šinėjimą, dabartinėje Sovietų aprėžtoje Lietuvos teritorijoje buvo: 2.711.000 gyventojų. Pagal tautybes jie buvo pasiskirstę šitaip: lietuvių — 2.151.000, arba 79,3%, lenkų — 230.000, — 8,5%, rusų — 231.000, — 8,5%, gudų — 30.000, — 1,1%, žydų — 25.000, — 0,9%, ukrainiečių — 18.000, — 0,7% ir kitų — 26.000, — 1,0%. Vadinasi, dėl II.Pasaulinio karo įvairių pasekmių Lietuva neteko (3.700.083 — 2.711.00) 989.083 gyventojų. Dėl 989 tūkst. Lietuvos piliečių žuvimo didelę kaltės dalį ant savo sąžinės turi Kremliaus didieji satrapai ir jų pakalikai pavergtoje Lietuvoje.

Lyginant 1939 metų Lietuvos gyventojų tautybių statistinių duomenų rodiklius, aiškėja, kad rusų tautybės žmonių rodiklis iš 2,34% 1939 m. pakilo iki 8,5% 1959 m., lenkų iš 3,04% iki 8,5%. Tuo tarpu žydų tautybės žmonių rodiklis iš 7,15% 1939 metų nukrito iki 0,9% 1959 m. Lenkų tautybės nuošimčio padidėjimo klausimas nekelia abejonių, nes Vilniaus krašto prijungimas pakėlė jų nuošimtį. Tačiau rusų tautybės rodiklio padidėjimas aiškiai rodo, kad Maskvos raudonieji ponai veda nuoseklią politiką, kad rusų žmonių skaičius Lietuvoje augtų ne pagal natūralų gyventojų prieauglio dėsnį, bet pagal jų politikos užmačias.

Pagrindinė tos dirbtinos politikos pasėka yra ta, kad pav. Lietuvos pramonė ugdoma ne pagal natūralias gamtos ir esamų žaliavų sąlygas, bet pagal Kremliaus politikos toli siekiančias užmačias. Kremliaus komunizmo vadų galvojimo būdas yra toks, kad pramonės proletariatas yra didžiausias komunistinio režimo ramstis. Todėl jie dirbtinom priemonėm stengiasi žemės ūkio kraštą paversti "rusu malonės ir žaliavų, didžiosios tėvynės pramonės šalimi". Ir visa tai daroma išeinant ne iš Lietuvos interesų, bet iš Maskvos planingos nutautinimo politikos siekių. Pavyzdžiui, įsteigtam cheminiam fabrikui Kėdainiuose, apatito pavidale žaliava atvežama iš Kolos pusiasalio, o siera iš Ukrainos. Tuo tarpu maisto pramonė, kuriai žaliavų krašte yra pakankamai, neplečiama ir paliekama "užmirštos podukros" būklėje. Ryškus pavyzdys gali būti maisto pramonės išvežimo ir įvežimo duomenys: įvežama tik 2,4%, o išvežama 35,6 %. Panašiai elgiamasi ir su statybiniu medžiagų išdirbiniais. Beveik visas Akmenės fabriko cementas išvežamas, nors jo didelis trūkumas krašte.

Suprantama, kad pagal Maskvos suplanuotos pramonės priedanga susidaro galimybės migracijai į Lietuvą iš kitų Sovietų Sąjungos respublikų. Pirmoje eilėje iš Rusijos Federacijos. Pagal inž. Prano Zundės apskaičiavimą, pavergtoje Lietuvoje susidaro 21.500 darbininkų ir tarnautojų metinis trūkumas. Tuo būdu reikia skaitytis su realia galimybe, kad iki 1980 metų centro valdžia Maskvoje pasirūpins perkeldinti ir įkurdinti Lietuvoje apie 430 tūkst. darbininkų ir tarnautojų, kurių didelė dauguma bus rusai (žiūr. Varpas Nr. 5. 1963 metai, 98 pusl.). Ir jei Kremliaus politinės ekspansijos vadovai dabartinio tempo įtampoje vykdys pramonės ugdymą pagal savo užmačias, tai 1980 metais lietuvių nuošimtis krašte iš 79,3% sumažės iki 66,3%. O likusius 33,7% sudarys svetimtaučiai, vyraujant rusams. Tai būtų sunki likiminė našta mūsų tautai. Tos naštos padariniai visu svoriu padidintų jau ir taip didelius rusifikacijos pavojus. Ir pagal Narodnoje chozjaistvo SSSR v 1959 godu, Maskva 1960, m., p. 148 būtų visai arti tas metas, kada lietuviai besudarytų mažumą savame krašte.

XX amžiaus tautų fiziniai žudikai smurtu ir jėga sugebėjo prieš mūsų tautos valią atimti jos žemę ir nusavinti jos žmonių materialines gėrybes. Sąmoningiausius tautos sūnus ir dukteris nukankino, arba fiziniais paliegėliais padarė Sibiro miškuose ir vergų stovyklose. Tačiau visi tie jų darbai nepalaužė lietuvių tautos valios ir sąmonės. Šiuo metu jie bando dirbtinom gyventojų perkeldinėjimo priemonėm pakeisti lietuvių tautos gyventojų tautybių santykio struktūrą. Ir tai daro mūsų tautos sąskaiton "vyresniojo brolio — ruso" naudai.

SKAITYK IR PLATINK DIRVĄ

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

BIRŽELIO 21 Neurų ūkyje piknikas. Ruošia Neurų šeima.

BIRŽELIO 21 D. Vysk. M. Valančiaus lit. mokyklos gegužinė.

BIRŽELIO 27 D. sportininkų vakaras Pabaltijo žaidynių proga Slovenian Auditorium.

BIRŽELIO 28 D. Karių paremti gegužinė Čiurlionio Ansamblio namuose. Rengia LVS Ramovė.

BIRŽELIO 28 D. SLA 14 kuopos vasaros pobūvis.

LIEPOS 4 D. JAV nepriklausomybės šventės minėjimas, pietūs ir pasilinksminimas Čiurlionio ansamblio namų sode. Rengia LB I Apyl. valdyba.

LIEPOS 18 D. Riviera Country Club salėje įvyksta Tėvynės Garsų radijo valandėlės 15-os metų sukakties balius.

RUGPIŪČIO 2 D. Lietuvių Piliečių Klubo metinis piknikas Niaurų sodyboje.

RUGSĖJO 6 D. New Yorko vyrų okteto koncertas N. parapijos salėje.

RUGSĖJO 6 D. Lietuvos Tautinės šventės minėjimas šv. Jurgio parap. salėje. Rengia LB 1-os Apyl. V-ba.

RUGSĖJO 20 D. susipažinimo pobūvis Čiurlionio Ansamblio namuose. Rengia LVS Ramovė.

RUGSĖJO 27 - SPALIO 4 A. Tamošaitienės dailės, tautinių audinių ir drabužių paroda Čiurlionio Ansamblio namuose. Rengia LB I apyl. valdyba.

SPALIO 10 D. SLA 136 kuopos vakaras šv. Jurgio par. salėje.

SPALIO 11 D. Lietuvių Bendruomenė rengia Lietuvių Dieną Naujosios parapijos salėje.

LAPKRIČIO 7 D. Pilėnų tunto vaidinimas Šv. Jurgio parapijos salėje.

LAPKRIČIO 14 ir 15 D. Vaidilos Teatro premjera "Užburtoji dūdelė" šv. Jurgio parapijos salėje.

LAPKRIČIO 21 D Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas. Rengia LVS Ramovė.

LAPKRIČIO 26-29 D. Amerikos ir Kanados Ateitininkų Sendraugių suvažiavimas.

GRUODŽIO 31 D. Naujųjų Metų sutikimas Slovėnų auditorijoje. Rengia Lietuvių Bendruomenė.

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

NEOLITHUANAI DALYVAUJA AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESE

Korp! Neo-Lithuania Vyr. Valdyba *išsiuntinėjo* visiems korporacijos padaliniams tokio turinio laiškus:

Šių metų birželio 26-28 dienomis Studentų Sąjunga drauge su Amerikos Lietuvių Tarybos šaukiamu Lietuvių Kongresu kviečia akademinio jaunimo suvažiavimą Washingtone, D. C., *Shoreham Hotel*, kur jaunimas turės progos pademonstruoti savo solidarumą kovoje dėl Lietuvos laisvės. Šis Studentų Sąjungos užsimojimas visais atžvilgiais yra sveikintinas ir remtinas. Korp! Neo-Lithuania Vyr. Valdybą ragina visus neolithuanus kuo gausingiau šiame suvažiavime *dalyvauti, arba bent pasiųsti* savo atstovus. Vyr. Valdybą suvažiavime atstovaus kol. Romas Stakauskas.

(av)

• **Algis Mockaitis**, studijavęs Illinojaus Technologijos Institute, baigė mokslą bakalauro laipsniu mechanikos inžinieriumi ir pasiryžęs toliau gilinti studijas; tuo tikslu pasirinko darbovietę — National Aeronautics and Space Administration Clevelande, Ohio.

Laiminga Petro ir Marcelės Mockaičių šeima gyveno Lietuvoje Šakių apskrityje, bet karo audrų buvo išvietinta į Vokietiją. Po karo Petras Mockaitis buvo grąžintas Lietuvon, o motina su aštuonių metų Algiuku 1951 m. pasiekė Chicagą ir čia gražiai įsikūrė, padėdama sūnui siekti mokslo. 1960 m. rūpestinga žmona išrūpino ir vyrui-tėvui atvykimą prie šeimos.

Labai džiugu lietuvių visuomenei turėti savo tarpe garbingą ir pavyzdingą Mockaičių šeimą.

Linkime Algiui Mockaičiui, Neo-Lithuanų korporacijos nariui, laimingai išsimokslinti ir tapti tvirtu šulu savajai Tautai.

STATE FARM INSURANCE

THE BEST FOR LESS!
Frank Zapolis
3208½ W. 95 St.
CHICAGO, ILL., 60642
Phone: GArden 4-8654

STATE FARM MUTUAL AUTOMIBILE INSURANCE COMPANY

JIE EINA NUOŠIDŽIAI SU MUMIS DĖL MŪSŲ TEISYBĖS

Pasikalbėjimas su Amerikos Lietuvių Tarybos vicepirmininku inž. Antanu Rudžiu

Amerikos Lietuvių kongresas įvyksta birželio 26-28 dienomis Washingtone. Šį kartą jame organizuotai dalyvauja ir lietuviškasis akademinis jaunimas. Nėra tai kasdieniškas įvykis. Ypač dabartiniu laiku, kada tarptautinė politika yra susipainiojusi į mazgus ir mazgelius. Visa tai gi mums rūpi dėlto, kaip visos tos painiavos ir "koegzistencijos" gali netikėtai atsiliepti Lietuvos laisvinimo bylai.

Šiais klausimais, sąryšyje su Lietuvių kongresu, pasikalbėjome su čikagiečiu inž. Antanu Rudžiu, kuriam nėra svetimi ir Washintono politiniai užkulisiai.

Inž. Antanas Rudis, Amerikos Lietuvių Tarybos vicepirmininkas.

— Pone inžinieriau, ar grėsia pavojus Lietuvos laisvinimo reikalams dabartine JAV "suminkštinta politika" Sovietų Sąjungos atžvilgiu?

-- Žinoma, grėsia. Todėl šiandien turime būti visi vieningi, labai akylūs Lietuvos laisvės atstatymo reikale. Mes gerai žinome, kokie bolševikai gabūs "artistai". Visokiais savo "čiulbėjimais" jie siekia tik vieno -- užmigdyti Vakarų budrumą. Laisvojo pasaulio tragedija ir yra tame, kad daugelis bolševikų vaidinimo neperpranta ir pasiduoda saldžiai migdomi. Su širdperša tai galima pasakyti ir apie kai kuriuos dabartinius JAV vadovaujančius politikus. Nevisi supranta pasaulinių sukčių biaurius kėslus...

— Ar gerai rengti tokį kongresą rinkiminiais metais?

-- Rinkiminiai metai kaip tik ir yra patogūs tokiam reikalui. Dabartinį prezidentą ir kitus Baltųjų rūmų pareigūnus reikia įtikinti, kokias įžuliausias priemones bolševikai panaudojo Lietuvai pavergti. O ją okupavę, jau dvidešimts tris metus dumia akis laisvajam pasauliui, kad Lietuva ir kitos Pabaltijo valstybės esą "savanoriškai" *įsijungusios į Sovietų Sąjungą. Todėl* Washingtone skaitlingai susirinkę turime vieningai protestuoti prieš šią negirdėtą bolševikų prievartą ir prašyti sugrąžinti laisvę pavergtai Lietuvai. Šiame krašte atsižvelgiama į vieningų žmonių prašymus ar protestus. Abi partijos greit ims skelbti savo rinkimines programas arba platformas. Vieninga lietuvių demonstracija Washingtone *gali turėti* įtakos ir į tas partijų programas, kiek tai gali liesti vienokią ar kitokią pagalbą bolševikų pavergtoms tautoms. Kaip tik dabar mums yra gera proga to siekti.

— Ką galėtų reikšti toks skaitlingas vadovaujančių JAV politikų sutikimas būti Amerikos Lietuvių kongreso *Garbės komiteto* nariais?

-- Tai mums yra geras ženklas. Amerikos lietuvių istorijoje dar tokio atsitikimo nebuvo, kad į kokį nors rengiamą kongresą ar suvažiavimą būtų įsijungę tiek daug garbingų šios šalies politikų. Nėra tai juokai - apie šimtas senatorių, buvusių prezidentų, kongresmanų ir gubernatorių *sutinka bendrauti su* mumis mūsų kongrese. Tik reikia pamatyti jų laiškus: jie pilni nuoširdžiausių ir draugiškiausių jausmų mums, lietuviams dėl Lietuvos tragiško likimo - užmestos bolševikinės vergijos. Kiek tuose laiškuose mums teikiama vilčių! Tas reiškia, jog mes nesame palikti vieni mūsų šventoje kovoje už Lietuvos laisvę. Tik mes neapvilkime jų savo neryžtingu ar nevieningu darbu, siekiant didžiojo mūsų tikslo.

— Įdomu, kurie politikai pirmieji jungėsi prie mūsų bendros kovos?

-- Vienas iš pirmųjų mielai sutiko eiti kartu su mumis kongresmanas John McCormack. Šis garbingas politikas yra vienas žymiausių Amerikos parlamentarų, kongreso spykeris. Šiuo metu yra lyg ir Amerikos viceprezidentas, nes nesant tikrojo viceprezidento, jis užimtų prezidento vietą tuo atveju, jei dabartinis prezidentas dėl kokių nors priežasčių nebegalėtų tęsti savo pareigų. Jo brolio sūnus yra vedęs lietuvaitę. Toliau jungėsi prie mūsų žymūs senatoriai, kaip Paul Douglas, iš Illinois, kuris mūsų kongrese pasakys kalbą, toliau -- žinomas kovotojas už Lietuvos reikalus sen. Thomas Dodd, Conn., A. Humphrey, Minn. Kongresmanai -- R. Pucinski, Ill., O'Nell, Ohio, E. A. Garmetz, Md., F. G. Germain, R. I. ir t. t. Buv. prez. D. Eisenhoweris, tikrasis Kersteno komiteto iniciatorius, pažadėjo kaip nors surasti laiko dalyvauti drauge su mumis kongrese.

— Pone inžinieriau, ar toks skaitlingas politikų sutikimas dalyvauti mūsų kongreso komitete ir tokie nuoširdūs laiškai nėra tik pasėka ateinančių rinkimų?..

-- Žinau, ką jūs manote... Jeigu kas galvoja, kad tai tėra tik "balsų meškeriojimas" ateinantiems rinkimams, tas nepataisomai gali klysti. Atsiminkime, kad dauguma senatorių, kongresmanų bei gubernatorių, einančių kartu su mumis, yra iš tokių distriktų ar valstybių, kur visai nėra lietuvių arba jų tegyvena nežymus skaičius, todėl ir jų balsai nieko nelemia ir yra jų rinkimuose nereikšmingi. Jie eina kartu su mumis tik dėl teisybės, jie eina iš širdies. Todėl ir mes jų neapvilkime -- baigė pasikalbėjimą inž. Antanas Rudis.

Alb. Valentinas

NEW YORKO VYRŲ CHORO KONCERTUI PRAĖJUS

Pirmasis vyrų choro koncertas įvyko gegužės mėn. 24 d. Franklin K. Lane mokyklos salėje, Woodhavene. Šį chorą prieš metus suorganizavo muz. V. Baltrušaitis. Dabar chore dainuoja apie 30 vyrų. Na, ir galėjome pasidžiaugti tikrai gražiais jų darbo rezultatais.

Choras pirmoje dalyje padainavo 6 dainas: St. Šimkaus -- "Oi, broli, broli", J. Bendoriaus -- Tėveli mano, J. Štarkos -- Jojau dieną, T. Brazio -- Oi, toli, toli, K. V. Banaičio -- Pirmyn, *pirmyn* ir J. Gaidelio -- Šaltyšius. Antroje dalyje padainavo: XX -- Ei, Žirgeli, T. Brazio -- Oi, tu sakal, sakale ir Aleks. Kačanausko -- Atsisveikinimas. Toliau seké operų ištraukos: G. Bizet -- Perlų žvejai, A. G. Rubinstein -- Demonas ir G. Verdi -- Rigoletto iš II-jo ir III-jo veiksmų.

Dainos parinktos labai įvairios, skirtingų charakterių ir nuotaikų. *Kai kurios liūdnos, kitos gi* smagios ir uždegančios, o gi Atsisveikinimas ir Oi, tu sakal, sakale daug kam ir ašarą išspaudė. Operų ištraukos padainuotos svajingai, nuotaikingai. Demone atrodė, jog tikrai čia joja būrys kazokų ir svajoja apie savo namus ir mergšnas, gi Gildos vogimas iš Rigoletto jau linksmas, smagus, nuotaikingas, vėjavaikiškas.

Publika kiekvieną dainą lydėjo gausiais plojimais. Taip ir norėjosi, kad dainuotų daugiau ir daugiau. Puikūs perėjimai -- tylūs tylūs pianissimo, staiga griausmingi fortissimo, puiki dikcija, susidainavimas, kontaktas choro su dirigentu -- visa kas uždegė publiką. Pats dirigentas muz. Vl. Baltrušaitis nevartoja diriguodamas jokių ypatingų teatrališkų, dirbtinų mostygavimų. Jo dirigavimas švelnus, meniškas ir nuoširdus, smingąs į dainininkų širdis ir valdąs juos jau vien tik pažvelgimu. Vienoje vietoje sustojo dirigavęs ir atrodė, jog ir pats gėrisi išpildomuoju dalyku.

Solo partijas dainoje Oi, tu sakal, sakale gražiai išpildė pirmieji tenorai solistai Ig. Vasiliauskas ir Br. Svogūnas.

Be to, programoje dalyvavo solistas iš Chicagos J. Vaznelis ir pianistė Aldona Kepalaitė.

Solistas J. Vaznelis I-je dalyje padainavo tris dainas, o antroje dalyje arijį iš operos Don Carlo, muz. Verdi. Publikai reikalaujant, dar padainavo Don Basilio arijį iš Rossini operos Sevilijos Kirpėjas ir Kasparo arijį iš Kornevilio varpai, muz. Plaguette. Solisto balsas skambėjo galingai, laisvai, įtikinančiai. Jo padaryta tikrai graži pažanga ir publika nenorėjo *jį paleisti nuo scenos.*

Pianistė Aldona Kepalaitė pirmoje dalyje paskambino tris J. Gaidelio kompozicijas, o antroje Nokturną E-major ir tris Etiudus, abu Fr. Chopin'o. Pianistė sava, niujorkietė. Ji dažnai akompanuoja lietuvių parengimuose arba išpildo dalį programos. Ir šiuo tarpu pianistė paskambino žaismingai, švelniai su įsijautimu. Pianistė Aldona Kepalaitė *taip pat akompanavo* chorui ir solistui.

Šis koncertas sutraukė gana daug, kartais jau labai apatiškos viskam New Yorko lietuvių publikos. Lyg tyčia, tą dieną oras pasitaikė žiauriai karštas -- virš 90°. Tačiau atėjusieji tikrai išsinešėme kažką naujo, džiuginančio. Reikia tik džiaugtis, jog muz. Vl. Baltrušaitis šį chorą suorganizavo. Tedžiugina jis gražia daina ne tik New Yorką, bet ir kitas lietuvių kolonijas.

J. Sakalas

VASAROTOJŲ DĖMESIUI

Geriausia praleisti atostogas garsiame **Cape Cod, *Centerville, Mass. kurorte,*** puikiame Atlanto vandenyno paplūdimy, gražioje ir patogioje **Lietuviškoj Vieskalnių Dubysoj.**

Prašau kreiptis šio adresu — **21 Bowdoin Av., Boston 21, Mass. Telefonas — GE 6-5139.**

Z. A. Vieškalniai

Vasario 16 Gimnazijos tautinių šokių šokėjos su Vokietijos susisiekimo ministru Seebohm, kuris yra sudetų vokiečių draugijos prezidentu.

CHICAGIŠKĖS NUOTRUPOS

Chicagos lietuvių operos paskutinis -- Pucini operos Tosca -- pastatymas davė 130 dolerių pelno (įskaitant pajamas už bilietus ir aukas). Jei visi bilietai būtų buvę išparduoti, tas pelnas gal pasiektų visą tūkstantį, tačiau visos vietos buvo parduotos tik premjerai, o kitiems dviem spektakliams dar liko bilietų už 900 dolerių. Iš praktikos žinoma, kad jei opera būtų statoma ne miesto centre, bet kur nors arčiau lietuviškų rajonų, *klausytojų ko gero būtų atsiradę ir ketvirtam* spektakliui. Tai pakartotinai įrodo seniai chikagiškiams žinomą tiesą: lietuviams skubiai reikalingi kultūros rūmai.

Iki šiol visa veikla telkiasi jėzuitų Jaunimo Centre, tačiau tos patalpos yra ir per mažos ir visą laiką užimtos, o kiekvienas išėjimas į tolimesnes sales visados yra surištas su dalies žiūrovų, klausytojų ar lankytojų netekimu. Anksčiau dar galima buvo naudotis Marijos Aukštesnios Mokyklos sale, tačiau ir ji yra pritaikyta išimtinai mokyklos reikalams, o ne visuomeninio pobūdžio parengimams. Be to, vienuolyno piniginiams reikalams pasitaisius, jos nenorima svetimiems nuomoti, jei nuomojama, tai prašoma graži suma. Pavyzdžiui, iš operos 1,000 dolerių už spektaklį ir tai be teisės repeticijom.

O kas būtų, jei panašiai atsitiktų su jėzuitais? Tada iš viso nebūtų kur pasidėti.

Tai visiems ir be aiškinimo suprantama, tačiau bendrinės organizacijos, kuri galėtų imtis iniciatyvos bent rimtiems tokio pastato apskaičiavimams, iki šiol nebuvo. Tiesa, yra Bendruomenė, kurios aukščiausieji organai yra užimti "globaliniais reikalais", o lokalinius organus sudaro žmonės daugiau "smulkiai minančių" tipo. Tą pačią ydą galima įžiūrėti ir Lietuvių Fondo valdyboje, kuris galėtų su pelnu tokią statybą finansuoti. O Rūmų statyba visą veiklą labai akivaizdžiai konkretizuotų ir tuo pačiu sutelktų didesnę talką.

(vm)

Grupė lietuvaičių, baigusių šiemet Šv. Ksavero kolegiją Chicagoje bacalauro laipsniu: Ramūnė Bagdanskytė, Aldona Paukštelytė, Gražina Vaitkutė, Dalia Nemickaitė ir Margarita Petrikaitė. Kairėje stovi kolegijos mokytoja - seselė. J. Kaženėko nuotr.

GERIAUSIAI PAILSĖSIT PER ATOSTOGAS GARSIAME *CAPE COD-OSTERVILLE* KURORTE PRIE ATVIRO ATLANTO JŪROS PLIAŽO — GRAŽIOJE LIETUVIŠKOJE

JANSONŲ VASARVIETĖS VILOJE

AUDRONĖ

87 East Bay Rd., Osterville Cape Cod. Mass. 02655
Tel. (Area 617) 428-8425

- Vila Audronė yra apsupta **didelio pušų, beržų ir k. dekoratyvinių medžių parko.** Daug vietos poilsiui ir žaidimams.
- **Erdvūs kambariai,** rami ir jauki aplinkuma.
- **Visai arti šiltos srovės,** privatus jūros pliažas (7 min. pėsčiom).
- **Geras lietuviškas maistas.**
- Šiemet svečių patogumui **padidinta valgykla** ir **salionas** ir įrengtą daugiau žaidimų aikštelių ir k.

Visa tai suteiks Jums tikrą poilsį ir sustiprins sveikatą.
Atidaroma vasarojimui nuo **birželio 15 iki rugsėjo 15.**
Iš anksto kreiptis:
ED. JANSONAS — 15 Rosedale Street, Boston, Mass. 02124. Tel. 288-5999.